

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA SPOLEČENSKÝCH VĚD

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Marie Lukešová

Dějiny městské části Brno-Líšeň

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu.

V Olomouci dne

.....

Marie Lukešová

Poděkování

Za odborné vedení a rady bych touto cestou ráda poděkovala PhDr. Pavlu Kopečkovi, Ph.D. Zároveň mé velké dík patří zaměstnancům Archivu města Brna za jejich profesionální přístup.

Obsah

Úvod.....	5
1 Geografie a historický vývoj v městské části Brno-Líšeň	7
1.1 Pravěké osídlení na území Brno-Líšeň.....	7
1.2 Přehled událostí v městské části Brno-Líšeň od 12. st. do roku 1914.....	10
1.2.1 Život v městské části Brno-Líšeň během 1. sv. války	13
2 Nástin vývoje v městské části Brno-Líšeň v letech 1918–1939	15
2.1 Dějiny městské části Brno-Líšeň v letech 1918–1939	17
3 Nástin vývoje v městské části Brno-Líšeň v letech 1939–1945	30
3.1 Dějiny městské části Brno-Líšeň v letech 1939–1945	32
4 Nástin vývoje v městské části Brno-Líšeň v letech 1945–1965	40
4.1 Dějiny městské části Brno-Líšeň v letech 1945–1965	42
5 Nástin vývoje v městské části Brno-Líšeň v letech 1965–1989	50
5.1. Dějiny městské části Brno-Líšeň v letech 1965–1989	51
6 Přehled významných událostí vývoje městské části Brno-Líšeň od roku 1989 až po současnost	55
7 Využití diplomové práce pro pedagogické účely.....	65
Závěr	74
Seznam literatury a pramenů.....	77
Seznam příloh.....	81

Úvod

Tato diplomová práce je zaměřena na dějiny městské části Brno-Líšeň, kde jsem se žila podstatnou část svého života a stále mám k tomuto místu silnou vazbu, jelikož zde žije celá moje rodina. Zejména z tohoto důvodu jsem chtěla zmapovat vývoj Líšně a důležité události, které se v ní odehrály.

Cílem mé práce je čtenáři předložit ucelený pohled na vývoj tohoto území od nejstarších historických období až po současnost. Tedy od pravěkého osídlení až po rok 2013. Samozřejmě, že rozvoj Líšně neprobíhal izolovaně, ale výrazně se ho dotýkaly politické události země. Z tohoto důvodu jsem do mé práce zakomponovala také události, které ovlivnily vývoj nejen Líšně, ale i celého našeho státu.

Diplomová práce je rozdělena na několik částí. Na začátku první kapitoly se krátce zmiňuji o základních informacích, které se týkají polohy Líšně a počtu obyvatel žijících na tomto území. Dále je tato část tvořena několika podkapitolami zabývajícími se pravěkým osídlením oblasti, přehledem vývoje Líšně od 12. st. do roku 1914 a závěr kapitoly je tvořen událostmi 1. sv. války a jejich odrazem na podobu Líšně.

Druhou část tvoří údaje o období let 1918 až 1939 v městské části Brno-Líšeň. Na začátku kapitoly věnuji pozornost nástinu významných událostí. Čtenář tak získá ucelený pohled o situaci, která zde v tomto období panovala. Jednalo se o údaje například o počtu obyvatel, domů, škol, spolků, dopravních prostředků apod. Poté již pokračuji podrobnějším výkladem o jednotlivých událostech, které se v Líšni odehrály. Jsou zde obsaženy informace o školství, dopravě, politice, kulturním dění, spolcích a hospodářství, které se prolínaly s politickým děním v zemi.

Další kapitola je zaměřena na léta 2. sv. války. Tato část začíná opět základním přehledem situace v Líšni a pokračuje obsáhlejší rozbořem jejího vývoje. Zejména se v práci soustředím na to, jak se válka promítla na chodu Líšně a jak ji vnímali lidé, žijící na tomto území.

Třetí část obsahuje údaje o vývoji v Líšni v letech 1945 až 1965 a je strukturována obdobně jako předešlé kapitoly. Po přečtení kapitoly by si čtenář měl uvědomit, jakého rozmachu bylo v Líšni dosaženo.

Na třetí kapitolu navazuje čtvrtá část, která pokračuje v mapování vývoje

Líšno až do roku 1989. Přehled nejaktuálnějších informací o městské části Brno-Líšeň je obsahem poslední kapitoly. Po jejím přečtení by si měl čtenář uvědomit, jakého pokroku bylo na tomto území dosaženo v průběhu tolika let.

Poslední oddíl je věnován praktickému využití tohoto tématu k pedagogickým účelům. Vytvořila jsem tři realizovatelné vyučovací hodiny pro žáky osmých tříd základních škol. První hodina je zaměřena na seznámení žáků s historickým vývojem území Líšně. Druhou hodinu tvoří návštěva muzea dopravy v Líšni a poslední hodina je věnována besedě s PhDr. Ludvíkem Belcredim, majitelem líšeňského zámku.

Důležitým zdrojem, ze kterého jsem často čerpala, byly kroniky. Převážná část z nich je uložena v Archivu města Brna na ulici Přední 2. Novodobější kroniky jsou umístěny na Úřadu městské části Brno-Líšeň na ulici Jírova 2. Kromě kronik jsem čerpala i z jiných pramenů, jednalo se o různé vyhlášky, soupisy zvířat, lidí apod.

Velké množství informací, které se týkají především historie území Líšně, jsou uvedeny v knize *Svatý Jan to vše viděl* od Jiřiny a Ludvíka Belcredi. Dále se jedná o publikaci *Ves Lešno za městečko vysazovati ráčíme* od Pavla Krafla a Karla Altmana. Údaje o nejnovějších událostech jsem čerpala z měsíčního tisku *Líšeňské noviny*.

Pro údaje dějin naší země, které se prolínají celou diplomovou prací, jsem nejvíce využila knihy *Dějiny země Koruny české II.* od Pavla Běliny a *Nástin českých dějin 20. století* Jaroslava Vaculíka a Františka Čapka.

1 Geografie a historický vývoj v městské části Brno-Líšeň

Město Brno je tvořeno 29 městskými částmi. Městská část Brno-Líšeň se rozléhá východně od středu města Brna a představuje jeho čtvrtou největší část. Ke dni 1. 1. 2012 zde žilo 26 661 obyvatel. Zbudováním panelového sídliště, které probíhalo v letech 1975–1985, byla Líšeň rozdělena na novou a starou část. Starou Líšeň tvoří zejména původní zástavba a rodinné domy. Naopak nová Líšeň je zastavěna panelovými domy. Celková rozloha Líšně je 15,7 km².¹

1.1 Pravěké osídlení na území Brno-Líšeň

Na základě archeologických vykopávek bylo zjištěno, že osidlování území začalo již v mladší době kamenné. Největší množství nálezů ovšem pochází z doby slovanské, z lokality Starých zámků u Líšně. Jednalo se o hradiště, které bylo z jedné strany obehnané krasovým potokem Říčky a z druhé lesy, které představovaly důležitý zdroj dřeva a zvěře.²

Toto významné archeologické naleziště bylo objeveno zcela náhodně na počátku 18. století. V té době se zalesněné hradisko přeměnilo v pole, na kterém se při polních pracích často nacházely úlomky kostí, střepy nádob, různé kovové předměty apod. Amatérský archeolog Dr. Martin Kříž, který pocházel z Líšně, patřil mezi první, kteří se o tyto vykopávky začali zajímat. Ten také jako první poukázal na příbuznost nálezů s nálezy doby slovanské v jiných evropských zemích.³

Zde je také nutné uvést jeho objevy v jeskyni Pekárna. V této jeskyni se projevuje osídlení v několika vrstvách, z nichž hlavní patří období magdalenienskému. Magdalénské nálezy tvořily zejména kamenné artefakty,

¹ Brno-Líšeň [on line], [cit. 2012- 15-05]. Dostupné ke dni 5. 3. 2013 na WWW: <http://www.brno-lisen.cz/zakladni-udaje-o-lisni/t1127>

² Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšně.

³ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 21.

předměty ze sobích parohů a ornamentové kosti. Na připomínku jeho celoživotní práce byla roku 1927 na jeho rodném domě instalována pamětní deska. Tento rodný dům najdeme na nám. Karla IV. v domě č. 12.⁴

V roce 1948 se výzkumů ujal Dr. Josef Poulík, ředitel archeologického ústavu v Brně. Se svými spolupracovníky zjistil, že na místě dnešních Starých zámků stálo slovanské hradiště opevněné dřevěnými valy s náspy, které bylo obehnané hlubokým příkopem a obrannými věžemi. Tyto věže byly vyztuženy vápencovou a slepencovou drtí. Podle Dr. J. Poulíka bylo toto hradisko vybudováno lidem kultury halštatské. To by tedy znamenalo, že Slované po svém příchodu opevnění už našli, a postupně je rozšířili.⁵

Výzkum dále ukázal, že opevněná hradiska i bránu zničil požár v 10. století. Hradisko se rozkládalo na ploše 15ha a soustředil se v něm hospodářský a kulturní život celého kraje, protože mělo velice výhodnou polohu. Ze severní strany se téměř dotýkalo železářské oblasti v Moravském Krasu a na jihu sousedilo s významným zemědělským krajem.

V neolitu pokračovalo osidlování Starých zámků. Toto období se vyznačuje přechodem k usedlému způsobu života a výrobou keramiky. Lidé s kulturou malované keramiky se usadili i na území dnešního Mariánského údolí. Byly zde nalezeny kamenné sekery, malovaná keramika a další nástroje, z nichž většina byla převezena do Národního muzea v Praze.⁶

K nejintenzivnějšímu osidlování tohoto území ovšem docházelo v eneolitu. Uvnitř sídliště, které bylo obehnané příkopem, byly objeveny základy chat čtyřúhelníkového půdorysu. Uvnitř těchto obydlí byly umístěny pícky z kamene a ohniště. Mezi zajímavosti patří zbytek omítky s bílou malbou a rozházené lidské kosti v prostorách obydlí.⁷

Za významný objev lze považovat čtyři měděné nástroje. Jednalo se o sekeru s otvorem pro topůrko, plochou klínovitou sekeru, osmihranné dláto a čtyřhranné tyčinkovité šídlo. Tyto předměty znamenaly významný průlom, jelikož v tomto

⁴ KRAFL, PAVEL-ALTMAN, KAREL. *Ves Leštno za městečko vysazovati ráčíme*. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno-Líšeň, 2009, str. 145.

⁵ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha ONV XII. v Brně-Lišni, str. 38.

⁶ KRAFL, PAVEL-ALTMAN, KAREL. *Ves Leštno za městečko vysazovati ráčíme*. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno-Líšeň, 2009, str. 122.

⁷ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšně.

období byl hlavní surovinou pro výrobu nástrojů kámen.⁸

Z doby bronzové se na Starých zámcích našlo jen malé množství památek. Jednalo se o bronzovou sekerku s dutinou a ouškem, která je uložena v Moravském zemském muzeu. Snad největší území Líšně bylo osídleno ve starší době železné, tedy v halštat.⁹

Z tohoto období také máme četné vykopávky. V roce 1957, při výkopech plynovodu, narazil bagr na hrob s lidskými ostatky. Jáma měla rozměry 260x225cm. Zachovala se lebka, která byla umístěna na dvou mísách, v nohách byly postaveny čtyři amfory, z nichž jedna obsahovala střepy dalších misek. Součástí hrobu byly i tři nádoby s ostatky po žárovém pohřbu.¹⁰

V mladší době železné nepřestávalo osidlování na Starých zámcích. Roku 1936 zde byly nalezeny střepy, bronzový náramek a část skleněného náramku. O práci kovářů, hrnčířů a dalších řemeslníků svědčí pozůstatky třmenů, udidel, keramiky a úlomek železné mísy.

Ze slovanského období pocházely z Líšně ještě dva další nálezy. První byl ohlášen učitelem Sloukou v roce 1950. Došlo k němu při snižování podlahy v domě na ulici Ondráčkova. Byly zde objeveny střepy nádoby z 12. století. Druhým byl nález z roku 1955, který byl učiněn na Holzově ulici. Zde byl při kopání jam na stromky objeven hrob. V něm ležela zachovalá lebka, železné kopí, nádoba, úlomek nože a kamenné křesadlo.¹¹

Knížecí hradisko Staré zámky fungovalo až do 11. století, kdy patrně následkem požáru bylo zničeno. Nálezy, které byly učiněny nad žárovou vrstvou, svědčí o tom, že zde osídlení trvalo i po požáru. Už nikdy však v takové velikosti, jelikož hospodářské centrum bylo přesunuto do Brna, kde se vytvářely základy dnešního města.

⁸ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 14.

⁹ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšně.

¹⁰ KRAFL, PAVEL-ALTMAN, KAREL. *Ves Leštno za městečko vysazovali ráčíme*. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno-Líšeň, 2009, str. 122.

¹¹ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšně.

1.2 Přehled událostí v městské části Brno-Líšeň od 12. st. do roku 1914

Po požáru hradiště na Starých zámčích se obyvatelé přesunuli do místa dnešního náměstí Karla IV. a jeho okolí. Název Líšeň, v nejstarší podobě Leschzen, je odvozen ze jmenného adjektiva mužského rodu „líščen“, to znamená, „lískové“.¹²

První historickou osobou, která je uvedena v donační listině z roku 1261, byl Smil ze Střílek, broumovský kastelán, který po svém otci Gerhardu ze Zbraslavi získal líšeňské panství. Společně se svojí manželkou Bohuslavou založil Vizovický cisterciácký klášter, kterému věnoval mimo jiné i Líšeň.¹³

Ovšem první doložitelná zpráva o Líšni pochází až z roku 1306. V ní se píše o filiálním kostele, který spadal pod farní osadu Šlapanice. To svědčí o tom, že Líšeň v té době patřila mezi významnější vsi, protože na počátku 14. století se kostely zakládaly jen v obcích s větším počtem obyvatel. Je potřeba si uvědomit, že pokud zde byl kostel, byl zde i hřbitov, což opět nebývalo v každé vsi běžné.¹⁴

V roce 1397 zastavil Vizovický klášter Líšeň brněnskému měšťanu Arnoldu Krumbacherovi. Ten vybudoval kapli a oltář Jedenácti panen v kostele sv. Jakuba v Brně. Touto dobou byla Líšeň cílem častých nájezdů okolní šlechty. O tom svědčí žaloby, které podal Arnold Krumbacher na pána Voka z Holštejna. Ten uloupil ve vsi koně, krávy, ovce, vepřový dobytek a způsobil tak škodu za 400 hřiven.

Důvodem těchto nepokojů byl spor mezi bratry Joštem a Prokopem. Jejich strýc, král Karel IV., jim předal do správy celou Moravu. Lidé byli rozděleni na dva tábory. Brněnští měšťané včetně Arnolda stranili Joštovi, zatímco páni, kteří vlastnili statky kolem Líšně, byli na straně Prokopa. V roce 1417 Arnold zemřel a majetek se vrátil Vizovickému klášteru.¹⁵

Po husitských válkách byla ves i Vizovický klášter poničeny. Líšni proto byly odpuštěny úroky i pokuty ze soudního práva a klášter pokračoval v zastavování dalšího majetku. V té době měl Líšeň v držení Tobiáš z Boskovic.

¹² Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšně.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 28.

¹⁵ Tamtéž, str. 32.

Na počátku česko-uherských válek svěřil král Jiří z Poděbrad správu nad Vizovickým klášterem svému přívrženci Janu Tovačovskému z Cimburka. Posléze mu byla přiznána i správa nad městem Vizovice a třinácti vsí včetně Líšně. Král Vladislav Jagellonský toto držení v roce 1473 potvrdil, ale za bojů mezi Jiřím z Poděbrad a Matyášem Korvínem byl klášterní majetek rozkraden. Líšeň pak připadla držiteli Špilberka a veliteli Matyášovi černé roty Dobešovi Černoohorskému z Boskovic.¹⁶

Od roku 1520 vlastnili líšeňské panství Kunové z Kunštátu. V tomto roce dochází k odtržení Líšně od Vizovického kláštera. V roce 1531 ji předal Vilém Kuna z Kunštátu do vlastnictví Albrechta Vojkovského z Milhostic. To bylo poprvé, kdy Líšeň přešla do jiného držení než kláštera nebo rodu Kunštátů. Noví majitelé vybudovali tvrz, líšeňský pivovar, založili pilu, rybníky a mlýn. Albrecht měl tři dcery, které po jeho smrti prodaly panství svému příbuznému Janu Leskovcovi z Leskovce. Líšeň, Obce a Říčky byly poté Mikulášem Leskovcem z Leskovce prodány v roce 1607 do rukou Bohuslava Bořitova z Budče a na Jiřikovcích.¹⁷

Po žádosti Bohuslava Bořitova z Budče, kterou předložil králi Matyášovi, byly od roku 1617 zavedeny pravidelné líšeňské trhy. Povoleny byly tři jarmarky ročně. První se konal na den sv. Řehoře, druhý na sv. Víta a třetí na den sv. Matouše. Dále byly povoleny dva týdenní trhy, které byly uskutečňovány v pondělí a ve čtvrtek.¹⁸

Poté se majitelé líšeňského panství často měnili. V roce 1659 odkoupil Líšeň od hraběte Zikmunda Ferdinanda Saka z Bohuňovic Mikuláš Pazmany z Panasu. Z tohoto období pochází první zmínka o líšeňské škole. Pracoval v ní pouze jeden učitel a až do roku 1811 ji navštěvovaly i děti ze Slatiny. Obec Slatina se zavázala učiteli platit za každé dítě šest krejcarů měsíčně. Rozumělo se tím tři krejcare za učení a tři za cestu včetně spotřeby dřeva za vytápění třídy.¹⁹

Zlomem byl rok 1714, kdy byla Líšeň vložena do zemských desek Janu Kryštofovi z Freienfelsu. Tento rod držel líšeňské panství, ke kterému patřila i ves

¹⁶ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha ONV XII. v Brně-Lišni, str. 42.

¹⁷ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brno-Líšeň.

¹⁸ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 36.

¹⁹ Tamtéž, str. 38.

Slatina a Obce, až do roku 1819. Všechny majetek po Kryštofově smrti připadl jeho synovci, hraběti Eduardu Belcredimu, jehož nástupci vlastnili Líšeň až do roku 1945.²⁰

Mezi nejvýznamnější představitele tohoto hraběcího rodu patřil Egbert Belcredi. Řadil se k předním šlechticům na Moravě, byl poslancem a předsedou Matice moravské. V roce 1863 založil v Líšni klášter milosrdných sester sv. Karla Boromejského, ve kterém byla zřízena škola, kterou navštěvovali chlapci i děvčata. Když v roce 1874 byla palírna přeměněna na chlapeckou školu, v klášteře zůstaly jen dívky, které vyučovaly sestry již zmíněného řádu. Původně byl klášter určen k ošetřování nemocných.

Nástupcem hraběte Egberta Belcrediho se stal Ludvík, který zemřel v roce 1914. Za jeho působnosti byla v roce 1896 postavena nová chlapecká škola, která se nacházela v ulici Belcredi. Ludvík po sobě zanechal tři syny. Velkostatek v Líšni přebral Karel, Jířimov Richard a nejmladší bratr se věnoval advokátní praxi.²¹

Zámek, sídlo Belcrediů, byla budova obdélníkového tvaru obklopena parkem. Nad průjezdem byl a stále je latinský nápis, který můžeme přeložit jako: „Od Pána dílem učiněno jest“. V roce 1727 nechal Krištof Freienfels zbudovat zámeckou kapli. Když viděl ve Křtinách kostel a zhlédl práci Ondřeje Schweigla, pozval ho do Líšně, kde zhotovil sochu sv. Jana Nepomuckého a sousoší sv. Trojice, která byla umístěna před již zmíněnou zámeckou kapli.²²

Při zámku byla sladovna a do roku 1874 také pivovar. První zmínka o něm pochází z roku 1520. Ze starších farních zápisů se můžeme dozvědět, jak se zjišťovala jakost piva. Sládek nalil nově navařené pivo na lavici a nakázal několika zaměstnancům, aby se na ní posadili. Pokud pivo lepilo, bylo uvařené dobře.²³

K velkostatku patřila i cihelna, která zaměstnávala přes 100 lidí. V důsledku politických změn 20. století byl vlastníkem zámek v roce 1948 odebrán a až po roce 1989 díky restitučnímu zákonu znovu navrácen.

V současné době je vlastníkem tohoto objektu stále rod Belcredi, který

²⁰ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jířina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 39.

²¹ BELCREDI, LUDVÍK. *1000 let rodu Belcredi*. Brno: Ludvík Belcredi, 2010, str. 122.

²² Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha ONV XII. v Brně-Líšni, str. 44.

²³ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně, str. 374.

v jedné části bydlí a druhou využívá jako restauraci s vinárnou, hotelem a svatební obřadní síní. Ta byla vybudována v roce 1967 z reprezentativního sálu. Kromě sňatků se zde konají koncerty vážné hudby, slavnostní zasedání zastupitelstva městské části apod.²⁴

Novinkou je znovuotevření zámeckého parku pro veřejnost. Ten byl po nějaký čas uzavřen z důvodu ohrožení vzácných dřevin. Lidé tedy mohou zase navštívit tento krásný park, ve kterém se z jara pořádají hudební představení.

1.2.1 Život v městské části Brno-Líšeň během 1. sv. války

Dne 28. června 1914 byl spáchán sarajevský atentát na následníka rakousko-uherského trůnu Františka Ferdinanda d'Este. Rakousko-Uhersko podporované Německem, Bulharskem a Tureckem, využilo tuto záminku k vyhlášení válce Srbsku, ke kterému došlo dne 28. července 1914. Naopak na straně Srbska stálo Rusko, Francie a Velká Británie.²⁵

Po vyhlášení všeobecné mobilizace byl přerušen provoz ve všech brněnských továrnách. Líšeňští dělníci se tedy vraceli domů ještě před ukončením pracovní doby. Shlukovali se na náměstí a čekali na další zprávy. Ty obdržely až ve večerních hodinách od okresního komisaře, který přijel s obálkou, která obsahovala rozkazy o postupech všeobecné mobilizace.

Místní starosta Eduard Kladiwa pak přečetl jména mužů, kteří měli okamžitě rukovat. V první vlně odcházeli všichni do 38 let. Dále v rozkazech stála jména majitelů koní, kteří byli zabaveni k vojenským účelům. Druhé odvody se konaly dne 20. srpna a týkaly se mužů do 42 let. Z Líšně bylo do války povoláno celkem 1120 mužů.²⁶

Obec se v těchto časech musela potýkat s nedostatkem pracovních sil. Polní

²⁴ Brno-Líšeň [on line], [cit. 2012- 15-05]. Dostupné ke dni 20. 3. 2013 na WWW: <http://www.brno-lisen.cz/zamek-belcredi-v-lisni/t1158>

²⁵ BĚLINA, PAVEL a kol. *Dějiny země koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, str. 139.

²⁶ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 71.

práce musely zastávat ženy a starší děti. Rodiny vojáků dostávaly vyživovací příspěvky, jejichž rozdělování však bylo často protahováno. Na obec činila suma celkem 100 000 Kč měsíčně.²⁷

Byly zavedeny potravinové lístky na mouku, chleba, petrolej, oblečení i mýdlo, které určovaly množství těchto surovin pro jednotlivé osoby na týden. Například pro jednoho člověka bylo vyměřeno 140 dkg mouky. Došlo také k výraznému zdražení základních surovin. Cena mýdla stoupla ze 76h na 6 korun, pánské kožené boty, které původně stávaly 12 korun, byly zdraženy na 26 korun atd.²⁸

Válka citelně zasáhla i školství v Líšni. Ve školním roce 1914/1915 byl učitelský sbor chlapecké školy ochuzen o šest učitelů, kteří byli povoláni k boji. V novém školním roce tak výuku vedli pouze tři učitelé. Naopak chod klášterní školy, kde vedly výuku řádové sestry, byl nepoznamenán. I obecnímu výboru se jeho základna, která čítala původně 30 členů, zmenšila na šestnáct.

Obecnímu úřadu také přibýly nové povinnosti. Pravidelně muselo podávat hlášení o odchodu a příchodu domobranců a o vydávání potravinových lístků na mléko, kávu i cukr. Novinkou bylo nařízení, které stanovovalo 12dkg tuku týdně na osobu. Také spotřeba piva a tabáku byla omezena.²⁹

Dne 28. října 1918 došlo v Praze ke spontánnímu vyhlášení republiky. Podnětem k tomuto jednání bylo zveřejnění nóty rakousko-uherského ministra zahraničí Andrásyho. Tato nóta přijímala Wilsonovy podmínky míru a v podstatě se rovnala kapitulaci habsburské monarchie.³⁰

V Líšni se v tento den konal průvod obcí a na oslavu vzniku samostatné republiky byla u kostela sv. Jiljí vysazena Lípa svobody. Z 1120 líšeňských občanů, kteří do války narukovali, jich padlo 81, 8 zůstalo nezvěstných a 135 bylo prohlášeno za válečné invalidy.³¹ S pamětní deskou, která obsahuje jména padlých mužů, se

²⁷ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 72.

²⁸ ZŠ Holzova 1, Školní kronika chlapecké školy v Líšni.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ BĚLINA, PAVEL a kol. *Dějiny země koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, str. 155.

³¹ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 74.

můžeme setkat na památníku před kostelem sv. Jiljí.

2 Nástin vývoje v městské části Brno-Líšeň v letech 1918–1939

V roce 1921 bydlelo v Líšni 5555 obyvatel v 881 domech. Z nich bylo 5 534 Čechů, 5 Němců a 16 cizinců. Většina obyvatel byla katolického vyznání, mimo to zde žili čtyři Židé. Do roku 1939 počet obyvatel na území obce Líšně přesáhl osmitisícovou hranici. I výstavba se rozrostla na 1616 domů.³²

Od roku 1918 až 1939 se v Líšni vystřídalo několik starostů. První obecní volby v poválečném Československu proběhly dne 15. června 1919. Starostou byl zvolen Klement Hromek ze spojených stran socialistických, které získaly 19 mandátů. Za nimi se umístila strana lidová s devíti mandáty a osm jich získala strana národně demokratická. Za působnosti Eduarda Kladiva, který byl zvolen starostou v roce 1923, byla postavena kaplička Panny Marie na Kostelíčku a opravena přední budova kláštera.

K další změně starosty došlo v roce 1925, kdy v obecních volbách s jedenácti mandáty vyhrála strana lidová, za nimi byly komunisté s desíti, socialisté se šesti a národní demokraté s pěti. Jeden mandát pak získala strana živnostníků, sociálních demokratů, republikánská a Národní strana práce, ze které byl zvolen nový starosta Pavel Vágner. Během jeho funkčního období se Líšeň musela potýkat s hospodářskou krizí, kterou vyvolal krach na newyorské burze. Díky dobré finanční situaci mohla obec čelit rostoucí nezaměstnanosti výstavbou silnic, které vznikly v sedmi ulicích. Také došlo k provedení nástavby v chlapecké obecní škole.³³ Pro rok 1936–1939 byl zvolen do této funkce představitel komunistické strany Jaroslav Ondráček, za kterého došlo k postavení a otevření měšťanské školy.

Na konci tohoto období byly v Líšni čtyři vzdělávací instituce. Jednalo se

³² BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 78.

³³ Tamtéž, str. 118.

o Chlapeckou obecnou školu, ve které byla zároveň umístěna i dvouletá Pokračovací všeobecná škola živnostenská, Dívčí klášterní škola a Masarykova měšťanská škola. Od roku 1925 zde fungovala také knihovna. Mezi nejvýznamnější tělovýchovné spolky patřily Jednota Sokolská, Orel, Tělocvičná jednota Lassale a SK Líšeň. Ostatní spolky sdružovaly lidi podle profese a zájmu. Jednalo se například o Hasičský dobrovolný spolek.³⁴

Po první světové válce se v Líšni dařilo zejména potravinářskému průmyslu. Neobchodovalo se ale jen s potravinami, jak tomu bylo v dřívějším období, kdy zejména ženy odjížděly se svým zbožím na brněnské trhy, ale také s textiliemi, papírnickými potřebami apod. Mnoho obyvatel pracovalo v brněnských továrnách, zbytek tvořili drobní živnostníci.

Největší procento představovali obchodníci se smíšeným zbožím, ovocem a obuvníci. Působil zde ale také jeden cukrář, kolář, košíkář, kamnářský a kominický mistr, perleťář, sklenář a zámečník. Dále pak tři mlynáři, pět holičů, šest pekařů atd. Z větších průmyslových podniků je důležité zmínit také velkou zámečnickou dílnu na stavební součástky zvanou „Dolfa“, kterou založil na ulici dr. Martina Kříže v roce 1922 Klement Olšanský.³⁵

V roce 1936 bylo v Líšni celkem 12 hostinců, 29 obchodů se smíšeným zbožím, 11 obchodů s ovocem, 4 papírnictví atd. V Mariánském údolí fungovaly tyto mlýny: Kadlcův, Pernikářův, Truksův, Bielkův a mlýn na Horní Říče. Působily zde i různé podniky a družstva. Jednalo se například o Stavební družstvo, Živnostenskou záložnu, Hasičskou záložnu, dále o likérku, pískovnu, obchod s látkami a hedvábím, knihařský a papírnický závod.³⁶

Jak jsem již zmínila, mnoho lidí pracovalo v Brně. Doprava mezi Líšní a Brnem, respektive s jeho okrajovou částí Černovicemi, byla zajištěna železniční tratí již od roku 1905. V roce 1926 byla zavedena autobusová doprava, jejíž výhodou byla konečná zastávka, která se nacházela v centru Brna.

³⁴ KRAFL, PAVEL-ALTMAN, KAREL. *Ves Leštno za městečko vysazovati ráčíme*. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno-Líšeň, 2009, str. 217.

³⁵ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 164.

³⁶ Tamtéž, str. 169.

2.1 Dějiny městské části Brno-Líšeň v letech 1918–1939

Dne 28. října 1918 byla v Praze vyhlášena samostatná Československá republika. Prezidentem byl zvolen T. G. Masaryk.³⁷ O den později se tato zpráva donesla i do Líšně. Lidé se scházeli na náměstí, kde byly vyvěšeny červenobílé prapory. Radost z nabyté svobody ale brzy vystřídaly obavy z hospodářské situace. Právě ekonomická stabilizace patřila k předním úkolům prvních vlád.

V důsledku měnové reformy proběhlo v Líšni od 3. do 9. 3. 1919 kolkování bankovek. Této činnosti se ujali místní učitelé. Občanům se vracela vždy polovina bankovek. Ta druhá byla považována za státní půjčku. Mělo se tím docílit odpoutání se od rakouské měny a zastavení inflace. Stále však přetrvával problém se zásobováním. V obchodech scházely základní potraviny, oblečení, obuv i uhlí. Nabízené zboží bylo prodávané za mnohem vyšší cenu. Vrcholem byl rok 1921, kdy 1 kg mouky místo 40 ha stálo 7,8 Kč.³⁸

Rok 1919 představoval pro Líšeň mnoho změn v mnoha oblastech. V politické linii došlo ke konání prvních obecních voleb podle zásad nového volebního řádu. Ten zaručoval volby založené na principu všeobecného, přímého, rovného a tajného hlasovacího práva. Poprvé se volební právo vztahovalo také na ženy. Podmínkou bylo jen dosažení 21 roku.³⁹

Vítězem těchto voleb se staly spojené socialistické strany s 19 mandáty. Jednalo se o Československou sociálně demokratickou stranu a Československou stranu národně socialistickou. V Líšni totiž převyšoval počet dělníků dokonce i zemědělskou vrstvu obyvatel. Druhé místo zaujala strana lidová s devíti mandáty a osm mandátů získala strana národně demokratická. Starostou byl zvolen Klement Hromek, prvním náměstkem František Šilar a druhým Filip Křivánek.⁴⁰

Další oblastí, ve které došlo po válce k výraznému obratu, byl stavební ruch. Řešila se otázka elektrifikace, kvůli které bylo založeno Elektrické družstvo

³⁷ FIŠER, RUDOLF-HARNA, JOSEF. *Dějiny českých zemí II*. Praha: Fortuna, 1998, str. 136.

³⁸ KRAFL, PAVEL-ALTMAN, KAREL. *Ves Leštno za městečko vysazovali ráčíme*. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno-Líšeň, 2009, str. 204.

³⁹ FIŠER, RUDOLF-HARNA, JOSEF. *Dějiny českých zemí II*. Praha: Fortuna, 1998, str. 146.

⁴⁰ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 118.

a dohlízející výbor. Jejich úkolem bylo vybírat příspěvky na tuto akci a zároveň ji dovést až k úspěšnému konci. Aby byla Líšeň připojena k síti, musela totiž zřídit přípojky, rozvod a zaplatit elektrárně 150 000Kč. I přes protesty majitelů pozemků, přes které měly elektrické sloupy vést, byly v roce 1922 práce zdárně dokončeny.⁴¹

Dále byly započaty práce na výstavbě silnice na náměstí Karla IV. a v okolních ulicích, které byly v roce 1925 ukončeny. Ministerstvo sociální péče přispívalo na každého dělníka osm korun denně. Od té doby se obchodníci dostávali na Zelný trh v Brně autobusy. Za jednu jízdu zaplatili tři koruny. Kolem čtvrté až páté hodiny odpolední se pro ně řidiči zase vrátili.⁴²

Protože majitelé autobusů neměli oprávnění a způsobovali finanční ztrátu místním drahám, byli často hlášeni k okresní politické správě. Od ní byli pokutováni ve výši 300 až 400Kč.⁴³

Ovšem autobusovou dopravu využívali líšeňští obyvatelé raději než místní železnici. Příčinou toho byla nejen velká vzdálenost vlakového nádraží, ale také konečná zastávka vlaku, která se nacházela daleko od centra Brna. Z tohoto důvodu svolal odbor Národní jednoty v Líšni v listopadu schůzku, na kterou pozval majitelé autobusů, zástupce trhovců a zástupce obce. Projednávala se noční doprava na trase Brno-Líšeň. Řidiči byli požádáni, aby každý večer ve 23 hodin čekal jeden vůz na návštěvníky divadel a na cestující, kteří přijeli vlakem do Brna. Cena za noční jízdu byla pět korun. Noční autobusové spojení probíhalo od 21. listopadu 1927.⁴⁴

V tomto roce došlo v Líšni k mnohým změnám. Na základě návrhu lesního inženýra Josefa Römerna byl obcí otevřen vápencový lom u Střelnice. Aby byl usnadněn odvoz vytěženého kamene, zřídila se silnice přes trať Zeliska až k lomu u Střelnice. Dále došlo k opravě sochy sv. Trojice, která má své místo stále před kostelem sv. Jiljí. V roce 1725 ji nechal zbudovat majitel líšeňského panství Kryštof z Freienfelsu.

Začátkem prosince 1927 se na náměstí v Líšni konala slavnost, při které se děti a občané loučili s vánočním stromem. Od roku 1924 bylo zvykem postavit

⁴¹ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 78.

⁴² Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně II., str. 17.

⁴³ Archiv města Brna, *fond A 31*, Autodoprava 1925-1943, fasc.č. 226 (krabice 14), inv.č. 319.

⁴⁴ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně II., str. 43.

v Brně na náměstí velký strom s hvězdou na vrcholu, pod který lidé dávali dárky ve prospěch osiřelých a opuštěných dětí. Tento strom věnovala každý rok jiná obec sousedící s Brnem. A právě tento rok pocházel strom z lesů líšeňského velkostatkáře Belcrediho.⁴⁵ Děti z obce, ve které se strom pokácel, jej nazdobily a rozloučily se s ním. Dekorace vytvářely ve školách pod vedením učitelů chlapecké školy a sester klášterní školy.⁴⁶ Dne 8. prosince byl vánoční strom postaven na náměstí Svobody v Brně.

Dne 14. srpna 1927 se v Líšni konala další velká slavnost s průvodem, při které byla odhalena pamětní deska významného amatérského archeologa Dr. Martina Kříže. Narodil se dne 14. listopadu 1841 v Líšni. Po absolvování německého gymnázia v Brně odešel studovat práva na univerzitu v Praze a ve Vídni. Roku 1871 získal doktorský titul. Po získání zkušeností se stal notářem a obhájcem ve Ždánicích. Svůj volný čas věnoval geologii a archeologii.⁴⁷

Průvod začínal na nádraží a končil u jeho rodného domu na náměstí Karla IV. v domě č. 12. Ulice byly vyzdobené prapory a v čele stál obraz staré pečeti městečka Líšně z roku 1686. Po odhalení pamětní desky, kterou vyrobil profesor Mach, se slova ujal starosta obce a poté syn Dr. Martina Kříže, Dr. Otakar Kříž. Slavnost byla ukončena slovy řídícího učitele Eduarda Elpla. Na počest Dr. Martina Kříže byla také zřízena nadace, která nesla jeho jméno a podporovala chudé středoškolské studenty. Nadaci spravovala obec Líšeň a o udělení stipendia rozhodoval učitelský sbor Chlapecké obecné školy.

Na podzim roku 1927 jednalo obecní zastupitelstvo o stavbě nové školní budovy na pozemku za Chajdou. Mělo se jednat o měšťanskou školu chlapeckou a dívčí. Budovu navrhoval architekt Eduard Žáček z Brna. Měšťanská škola měla stát na panském pozemku, který k tomu účelu daroval hrabě Egbert Belcredi.⁴⁸ Počítalo se v ní se 14 třídami, tělocvičnou, kabinety, výtvarnou a fyzikální učebnou. K této příležitosti vznikl výbor, který se skládal ze členů obecního zastupitelstva, místní školní rady a stavebních odborníků. Jeho cílem bylo zlepšit plány nové stavby.

⁴⁵ KRAFL, PAVEL-ALTMAN, KAREL. *Ves Leštno za městečko vysazovati ráčíme*. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno - Líšeň, 2009, str. 218.

⁴⁶ Archiv města Brna, *fond A 31*, Vánoční strom 1927-1938, fasc.č. 359 (krabice 20), inv.č. 452.

⁴⁷ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně II., str. 26.

⁴⁸ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 177.

Prováděli proto exkurze do moderních měšťanských škol v Brně.

Dne 20. června 1927 se vydal starosta společně s prvním a druhým místostarostou do Prahy, s cílem získat půjčku ve výši dvou miliónů korun na stavbu měšťanské školy. Obec měla v hotovosti kolem půl miliónu korun. Výbor doprovázel i líšeňský rodák a zároveň ředitel hypoteční banky v Brně, Jan Kokrhánek. Ten měl při vyjednávání využít svého vlivu a známostí. Výsledek této cesty však nesplnil očekávání. Ústřední sociální pojišťovna půjčku přislíbila zaslat za půl roku, což znamenalo oddálení stavebních prací.⁴⁹

Stavební ruch byl v roce 1928 značný. Byla otevřena nová Sokolovna, ve které se promítaly filmy.⁵⁰ Také došlo k vydláždění náměstí před radnicí až ke kostelu. Dláždění provedl Tomáš Vedra ze Žebětína. Hranoly, které byly užity, pocházely z lomu Křtiny a z nově otevřeného lomu na Kochole u Líšně. V květnu 1929 byl zasypán rybník, který se nacházel za obecní radnicí. Z nově vytvořené plochy vznikl park, osázený ozdobnými keři.

Rok 1930 byl ve znamení sčítání. Sumarizace zemědělských a živnostenských podniků se konala koncem měsíce května. Líšeň byla rozdělena na šest sčítacích obvodů, které mělo na starost šest komisařů. Tito sčítací komisaři byli vybráni z řad místních učitelů. Práce byla zdoluhavá a komplikovaná. Každý z nich musel navštívit všechny domy ve svém obvodu a rozdat lidem zemědělské a živnostenské dotazníky, které si měli do týdne sami vyplnit.

Mnoho lidí si však s dotazníky nevědělo rady, proto je museli komisaři dopisovat za ně. Těm, kdo neměli pole, byla zapsána výměra jejich domu do sběrného archu. Pokud někdo pole vlastnil, dostal zemědělský dotazník, do kterého vepsal výměru domu i plochu užívaných pozemků.⁵¹

Tímto soupisem měla každá obec zjistit velikost svého katastru. Hodně lidí si ale myslelo, že tyto údaje budou použity k berním účelům, proto mnohé zamlčeli. Kromě toho se konal i soupis živnostenských podniků, které byly rozděleny do skupin podle počtu osob, které v nich pracovaly. Ukázalo se, kolik podniků je soběstačných a naopak, kolik z nich muselo dokupovat produkty jinde. Při tomto

⁴⁹ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně II., str. 164.

⁵⁰ Archiv města Brna, *fond A 31*, Sokol 1895-1934, fasc.č. 344 (krabice 20), inv.č. 437.

⁵¹ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně II., str. 159.

sčítání bylo zjištěno, že závodů s 1-5 osobami se v Líšni nachází 456, závodů s 6-19 osobami 18 a závodů s 20-49 osobami devět. Celkem tedy na území Líšně působilo 483 živnostenských závodů.⁵²

Ve stejném roce se také konalo sčítání lidu, při kterém bylo zjištěno, že v Líšni žilo 6599 obyvatel.⁵³ Počet zastoupených národností nám znázorňuje následující tabulka:

Obyvatelstvo	Počet
české	6574
slovenské	3
německé	16
francouzské	1
maďarské	1
polské	3
chorvatské	1

Z tabulky vyplývá, že v Líšni v roce 1930 bydlelo 6574 obyvatel české národnosti. Za nimi se umístili obyvatelé německé národnosti s počtem šestnácti osob. Dále žili na území obce tři Slováci a tři Poláci. Nejmenší národnostní menšinu představovali Francouzi, Maďaři a Chorvati.⁵⁴

Za teplých letních dnů bylo hojně navštěvováno koupaliště, které se nacházelo na konci Mariánského údolí u Pernikářova mlýna. A právě mlynář Cyril Pernikář je nechal roku 1930 zbudovat. Dno koupaliště bylo betonové s přítokem a odtokem. Bazén měřil 33x50 m a voda se napouštěla z potoka Říčky. Na počátku 70. let 20. století byl provoz koupaliště zastaven a na jeho místě vznikla skládka.⁵⁵

Horké dny měly za následek velké bouře. Jedna z nich způsobila v roce 1931 povodeň, která nejvíce poškodila Truksův mlýn v Mariánském údolí. Když mlynář Truksa viděl blížící se vodu, vzbudil svoji ženu a vyšel ven, aby otevřel

⁵² Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně II., str. 163.

⁵³ Archiv města Brna, *fond A 31*, Sčítání lidu 1930, fasc.č. 26 (krabice 2), inv.č. 119.

⁵⁴ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně II., str. 174.

⁵⁵ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 85.

splav. Proud byl však tak silný, že strhl jeho manželku. Naštěstí se mu ji podařilo zachránit. Voda odnášela různé věci jako otýpky sena, dřeva a také strhla ohradu u nového Pernikářova bazénu.⁵⁶ Vnikla i do Truksova mlýna, kde vystoupala ve všech přízemních místnostech do výšky dvou metrů a patnácti centimetrů. Společně s rodinou musel mlynář Truksa odejít do vyššího poschodí, kde uprchli oknem na sousední stráň. Důvodem, proč nemohla voda z mlýna odtékat ven, byly dveře v kuchyni. Místo aby se otvíraly ven, otvíraly se dovnitř.⁵⁷

Dne 24. října 1929 byl ohlášen krach na newyorské burze, což mělo za následek světovou hospodářskou krizi. Ta se v Československu projevila výrazně v polovině roku 1931, kdy došlo k rozvrácení mezinárodního obchodu. Následkem byla mimo jiné i rostoucí nezaměstnanost, která vedla k četným státním zásahům do hospodářství. Došlo ke zvyšování státních příspěvků, pořádaly se stravovací a poukázkové akce, zadávaly se veřejné práce, při kterých dostávaly příležitost zejména nezaměstnané osoby.⁵⁸

Roku 1931 bylo v Líšni evidováno celkem 573 nezaměstnaných osob, z toho 343 živitelů rodin a 230 osob svobodných. Obec i občané se snažili pomáhat formou podpor, příspěvků a stravovacích akcí. Například se vařila polévka pro chudé děti.⁵⁹ Kromě toho se na školách pořádaly mléčné akce. Mléko se odebíralo od líšeňského majitele mlékárny Stanislava Kolečky. Za 1l mléka se platilo 1,5Kč. Nezaměstnaným lidem se rozdával chléb.

Ministerstvo sociální péče zrealizovalo státní stravovací akci ve prospěch nezaměstnaných a omezeně pracujících. Podpora spočívala v poskytování desetikorunových poukazů na odběr potravin. Každá rodina dostala dva poukazy měsíčně. Kromě toho se obecní zastupitelstvo usneslo zařadit do rozpočtu 20 000Kč pro nezaměstnané. Tato suma měla uhradit vstupenky do kin, divadel a tanečních zábav. O spravedlivé rozdělení podpor se staral výbor, složený z řad nezaměstnaných.⁶⁰

⁵⁶ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 85.

⁵⁷ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně II., str. 192.

⁵⁸ BĚLINA, PAVEL a kol. *Dějiny země koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, str. 182.

⁵⁹ Archiv města Brna, *fond A 31*, Seznam dětí stravovaných polévkou 1933/34, fasc.č. 291 (krabice 18), inv.č. 384.

⁶⁰ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně II., str. 210.

Den před Štědrým dnem roku 1931 se na schůzi obecního zastupitelstva řešil požadavek, který byl odhlasovaný na schůzi nezaměstnaných. Ti požadovali, aby obec vyplatila 500Kč ženatým, 300Kč svobodným, 250Kč invalidům a 200Kč vdovám. Radní Tomáš Kučera byl pro vyplacení této podpory z fondu na stavbu měšťanské školy. Obecní zastupitelstvo nakonec tento návrh schválilo a na Štědrý den byly komisí rozdávány poukázky na odběr potravin. Ženatým v hodnotě 50 až 70Kč, svobodným ve výši 20 až 30Kč. Okresní úřad také poskytl poukázky pro děti nezaměstnaných na 30Kč. Celkově se rozdalo 29 200Kč.⁶¹

V roce 1931 se místní školy musely potýkat s nedostatkem prostoru pro výuku. Například na chlapecké škole bylo jedenáct tříd a jen devět místností, takže čtyři třídy měly odpolední vyučování. Také třídy dívčí školy byly přeplněné.

Velká změna čekala Chlapeckou obecnou školu ke konci tohoto roku, kdy se školní rada usnesla o provedení její nadstavby o jedno poschodí. Obecní zastupitelstvo poskytlo k těmto účelům 300 000Kč.⁶²

V Líšni samozřejmě měla svoji působnost i četnická stanice. Mnoho let nemohla nalézt vhodné prostory ke své činnosti. Proto obec podnikla přístavbu místní kovárny. Získala tím místnosti pro četníky a zároveň byty, z jejichž nájmu měla být tato stavba splácena.⁶³

Občané se o všech těchto událostech mohli dočíst v Líšeňských novinách, které vycházely od roku 1929. Většinou do nich přispívali místní lidé, ale objevily se tu články i od spisovatele Bohumila Šťastného. Zpočátku se tiskly v tiskárně Humana v Letovicích, později v Blansku. Od 1. ledna 1932 přestaly pravidelně vycházet.

O prázdninách v roce 1932 byly konečně započaty stavební práce na výstavbě druhého patra chlapecké obecné školy. Bylo v ní umístěno jedenáct tříd, kabinet, tělocvična a byt řídícího učitele, který byl v pozdější době využíván jako knihovna a sborovna. Původně byla škola sedmitřídní, pro značný odchod žáků do nově

⁶¹ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně II., str. 222.

⁶² BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 174.

⁶³ Archiv města Brna, *fond A 31*, Četnictvo, Policie 1919-1939, fasc.č. 452 (krabice 24), inv.č. 545.

vzniklé měšťanské školy byla šestá a sedmá třída sloučena.⁶⁴

V návaznosti na hospodářskou krizi začaly v Československu sílit aktivity fašistů. Největší fašistickou stranou první republiky byla Národní obec fašistická v čele s bývalým legionářem a degradovaným generálem Radolem Gajdou. Cílem fašistů bylo využít nespokojenosti občanů k převratu, který měl vést k vytvoření totalitního státu podle vzoru fašistické Itálie. Jejich členové byli většinou nespokojení živnostníci a dělníci.⁶⁵

Za vrchol činnosti fašistů byl považován pokus o vojenský puč v židenických kasárnách, který byl proveden po poradě v rokli u Líšně dne 21. ledna 1933.

V tu noc bývalý nadporučík a člen Národní obce fašistické Ladislav Kobsinek společně s devadesáti osobami přepadli Svatoplukovy kasárny v Brně-Židenicích. Poté co přelezli zadní zeď kasáren, odzbrojili stráž u hlavní brány. To vše vyvolalo poplach, po kterém se na útočníky vrhlo vojsko a přivolaná policie. Většinu z nich zatkli a někteří se dali na útěk, při kterém jeden z členů Cyril Semenko zemřel.

Autoři knihy *Morava v boji proti fašismu* popisují osobnost Ladislava Kobsinka jako psychicky nevyrovnanou. Vyjadřují se o něm jako o nespokojeném ctižádostivci, který měl vysoké ambice, ale již menší schopnosti je naplnit. Zejména u vojáků cizí národnosti nebyl vůbec oblíben. Důvodem bylo jejich zesměšňování kvůli špatné výslovnosti a nedostatečné znalosti českého jazyka.⁶⁶

Po neúspěšném pokusu o převrat v Československu byl Kobsinek Státním soudem v Brně odsouzen na šest let vězení. Když se v roce 1934 případem začal zabývat Nejvyšší soud, došlo ke zdvojnásobení trestu.⁶⁷

Po vytvoření Protektorátu byl Ladislav Kobsinek propuštěn a získal německé občanství. Kvůli kolaborantské činnosti dostal po válce trest ve výši dvanácti roků ve vězení. Po vykonání trestu se odstěhoval do Německa, kde také později zemřel.

I v roce 1934 bojovali lidé s vysokou nezaměstnaností. Východiskem pro ně byly stavební práce v obci. Takže když se začala provádět stavba kanalizace podél silnice procházející Líšní, bylo z řad nepracujících zaměstnáno padesát lidí denně.

⁶⁴ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 174.

⁶⁵ FIŠER, RUDOLF-HARNA, JOSEF. *Dějiny českých zemí II*. Praha: Fortuna, 1998, str. 155.

⁶⁶ VYKOUPILOV, LIBOR. *Morava v boji proti fašismu-Čeští fašisté na Moravě*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2008, str. 54.

⁶⁷ PASÁK, TOMÁŠ. *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945*. Praha: Práh, 1999, str. 124.

Každý pracoval dva dny během dvou týdnů. Za první den obdrželi poukázku na odběr potravin v hodnotě deseti korun, druhý den dvacet korun v hotovosti. Celkem na výstavbě kanalizace pracovalo 1726 lidí.⁶⁸

Počátkem června 1935 oznámil městský školní výbor Brna-města místní školní radě v Líšni, že v dalším školním roce nebude již přijímat žáky z Líšně do prvních tříd měšťanských škol v Brně. Obecní zastupitelstvo muselo rychle jednat. V první řadě se rozhodlo otevřít už po prázdninách první třídy měšťanské školy na chlapecké škole na Pohankově ulici.⁶⁹

V druhé řadě se jednalo o půjčku na stavbu měšťanské školy ve výši jednoho milionu korun. Tento dluh byl splácen ze zvýšení dávek z místností na 20 Kč z jedné místnosti a také z obecních přírážek. Mimo to se i občanstvo dobrovolně zavázalo platit příspěvek 10 haléřů z každého 1/2l piva. Doposud se platilo 6 haléřů. Avšak už o rok později se na náměstí konal tábor lidu, kterým měla být občanům připomenuta jejich povinnost.⁷⁰

Hrabě Egbert Belcredi věnoval obci nejen pozemek na stavbu školy, ale také se zavázal poskytnout potřebné kameny a písek ze svých lomů. Na cihly a křidlice obci učinil výhodnou nabídku. Odprodal obci tisíc cihel za 200Kč a tisíc křidlicí za 640Kč s dodáním na místo stavby. S přípravnými pracemi bylo započato v říjnu zahájením těžby kamene z panského lomu. Tato stavba opět znamenala příležitost pro lidi bez práce.

Dne 18. prosince 1935 byl Edvard Beneš zvolen druhým prezidentem Československé republiky. Na jeho počest se v Líšni konala slavnost, při které na náměstí promluvil učitel František Švestka. Poté se občané přesunuli do Sokolovny, kde pro ně byla nachystána hudba a další proslovy, kterých se ujal legionář Stanislav Bodlák.

Již koncem září roku 1936 byla Masarykova měšťanská škola slavnostně otevřena. Nacházelo se v ní 10 tříd, byty pro ředitele a školníka, tělocvična,

⁶⁸ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně II., str. 324.

⁶⁹ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 177.

⁷⁰ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně IV., str. 43.

kreslárna, dílna, fotografické laboratoře, školní kuchyně a pomůcky včetně obrazů.⁷¹ O týden později, tedy 27. září, se konal průvod, kterého se účastnili kněží, ženy v krojích a také děkan z Bystřce, který školu vysvětil.

Dne 28. října 1937 se konala slavnost položení základního kamene k vybudování sochy T. G. Masaryka. Ta měla být umístěna před Masarykovu měšťanskou školu. Její cena se odhadovala na 40 000 Kč. Podnět k jejímu vybudování dal Okrašlovací spolek a přičinil se o její první sbírku, která vynesla 1500 Kč. Podle plánu byla odkryta již v roce 1938.⁷²

Dne 23. dubna 1937 se konal odvod branců. Celkem bylo odvedeno 47 mužů. V červnu se konalo hasičské cvičení, kde byl demonstrován nálet dvou bombardovacích letadel. Přiblížení letadel oznamovaly hasičské i tovární sirény a zvony kostela. Po náletu následovala ukázka protiplynové obrany a hašení požáru.

V červenci 1937 se v Líšni konala slavnost na počest legionářů, kteří bojovali v bitvě u Zborova během první světové války. Konal se průvod ke kostelu, kde byl položen věnec na pomník padlých vojáků. Při slavnosti byla odhalena pamětní deska, kterou umístili na budovu chlapecké školy. Deska byla vyrobena na návrh líšeňského občana Antonína Hlaváče.⁷³

V roce 1937 došlo ke dláždění silnice přes Líšeň. Náklady na stavbu hradil z větší části stát. Obec se zavázala přispět 113 000 Kč na přítoky k odvádění vody a zřídit chodníky po obou stranách silnice. Následkem vydatného deště a zvýšeného terénu na nově dlážděné silnici, došlo dne 15. srpna k záplavám. Jelikož rigoly nebyly ještě dodělány a voda proto neměla kam odtékat, došlo k vyplavení několika domů.

V tomto období se také začala řešit otázka zřízení nového hřbitova. Nejdříve se líšeňský hřbitov nacházel u kostela sv. Jiljí. Ovšem kvůli nedostatku místa, které způsobilo především rozšíření kostela za pánů Bořitů z Budče, vznikl v roce 1782 druhý líšeňský hřbitov. Ten byl umístěn na Trnkově ulici. V letech 1872, 1883 a 1896 došlo k jeho rozšiřování, ale v roce 1929 již nebylo okresním

⁷¹ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 177.

⁷² Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně IV., str. 70.

⁷³ Tamtéž, str. 60.

hejtmanstvím povoleno.⁷⁴ Důvodem byl nesouhlas majitelů přilehlých domů, kteří hrozili podáním petice. První návrh s řešením se nesetkal s velkou odezvou. Podle něj měl být nový hřbitov zřízen na Lepínách a příchod k němu měl být umožněn cestou za zámkem tzv. alejí. Mnoho občanů si ale myslelo, že vhodnějším místem by byly pozemky za Klajdovskou ulicí směrem k lesu, kde by se nemusela stavět silnice. Tento problém však zůstal zatím nevyřešen.⁷⁵

V neděli dne 29. května 1938 se konal den brannosti, který uspořádal učitelský sbor měšťanských škol. Žákyně byly oblečeny do krojů a nechyběly ani alegorické vozy. Tento den proběhl jako reakce na povolání záložníků ke cvičení a udržování pořádku na hranicích. Celkem bylo povoláno 66 záložníků a dle pokynů muselo být odevzdáno šest nákladních aut.

V červnu 1938 probíhal kurz branné výchovy, který trval několik dní. Zúčastnili se ho bývalí vojáci z Líšně, Podolí, Horákova, Mokré a Velatic. Tato akce se konala na hřišti měšťanské školy a trvala celkem 30 hodin. Pět set sedmdesát šest účastníků bylo rozděleno do dvanácti čet. Kurz vedl místní učitel, nadporučík v záloze Marcel Steimig. Technický výcvik měl na starosti poručík A. Dufek společně s deseti instruktory. Cvičení byla zakončena střelbou s ostrými náboji v lese a položením věnce u pomníku padlých.⁷⁶

V červenci 1938 uběhlo šedesát let od založení hasičského sboru. K této příležitosti byla zakoupena automobilová stříkačka za 55 500Kč. Slavnosti se účastnili i členové okolních sborů. Na této akci probíhaly ukázky z hasičského cvičení a protiletické obrany.⁷⁷

Ještě toho roku byla zahájena živnostensko-hospodářská průmyslová výstava, která byla uspořádána před měšťanskou školou. Při jejím otevření zazpívalo místní pěvecké sdružení. K vidění byla typická líšeňská světnice vybavená starým nábytkem a figuríny líšeňského stárka a stárky.⁷⁸

Pod nátlakem britské a francouzské vlády přistoupila dne 21. září 1938 Československá vláda na Hitlerův požadavek o odstoupení pohraničních území

⁷⁴ ENDLER, JIŘÍ. *Příběhy brněnských hřbitovů*. Brno: Šimon Ryšavý, 2010, str. 33.

⁷⁵ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 131.

⁷⁶ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně IV., str. 98.

⁷⁷ Tamtéž, str. 105.

⁷⁸ Archiv města Brna, *fond A 31*, Kulturní záležitosti 1919-1943, fasc.č. 347 (krabice 20), inv.č. 440.

s více než 50% německého obyvatelstva. Adolf Hitler se s tímto ale nespokojil a své nároky rozšířil i na územní vyrovnání se s Polskem a Maďarskem. Československá vláda na to reagovala vyhlášením všeobecné mobilizace.⁷⁹

Dne 22. a 23. září 1938 bylo nařízeno odevzdat zbraně na četnické velitelství. Po této akci dorazilo do Líšně vojsko 43. pluku a ubytovalo se v židenických kasárnách. Pro všechny tam ale nebylo místo, proto byli někteří vojáci umístěni v chlapecké obecné škole, v přední budově dívčí školy, v zámeckém dvoře, na Sokolovně, v hostinci u Pelíšků a u Slezáků, v Dělnickém domě a v hostinci v Mariánském údolí. Vojáci zde pobývali od 24. do 28. září.⁸⁰

Večer 27. září byla odvelena první část pluku, kterou vedl líšeňský rodák Antonín Svoboda. Během těchto událostí musela Líšeň poskytnout vojsku mnoho koní. Větší hospodářství tak disponovala pouze jedním párem koní. V obchodech chyběla sůl, cukr. Petrolej byl k sehnání pouze v 1/4kg dávkách. Zboží ani nebylo možno dovézt, protože autobusy a nákladní auta byly zabaveny pro vojenské účely.⁸¹

Lidé si na svých zahradách začali kopat kryty, které byly přes dva metry hluboké. Měly tvar písmene S, aby zastavily střepy z granátů. Místní civilní protiletecká obrana byla nepřetržitě v pohotovosti. Problémem byl nedostatek plynových masek. Proto byly vydány pokyny, že pokud proběhne letecký útok, stačí si na obličej přiložit šátek, který byl namočen ve vodě společně se sodou bicarbonovou.⁸²

Následkem Mnichovské konference, jejímž výsledkem bylo odstoupení pohraničních území, začali do Líšně přicházet vystěhovalci z Mikulova. Většina z nich byla německé národnosti. Z počátku byli umístěni v chlapecké obecné škole, později v rodinách. Dne 6. října odešli, ale už 9. října, při zabírání území jižní Moravy, přišli další vystěhovalci, tentokrát české národnosti. Bylo jich 91 a byli umístěni v sále obecní radnice. Mezi další říjnové události patřila demobilizace 43. pluku, který se vrátil pod vedením Antonína Svobody z Cerekve v Čechách.

Do konce roku 1938 našlo v Líšni zázemí celkem 161 přistěhovalců. Většina

⁷⁹ BĚLINA, PAVEL a kol. *Dějiny zemí koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, str. 187.

⁸⁰ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 95.

⁸¹ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně II., str. 116.

⁸² KRAFL, PAVEL-ALTMAN, KAREL. *Ves Leštno za městečko vysazovali ráčíme*. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno - Líšeň, 2009, str. 226.

z nich byla národnosti německé, potom české a nakonec židovské. Tito lidé pocházeli ze zabraného území a byli ubytováni v několika hostincích. Od státu dostávali příspěvky v hodnotě osmi korun denně a muži byli vedeni jako vojenský útvar.⁸³

Pro tyto přistěhovalce se vařilo v chlapecké obecné škole a v hostinci u Setínků. Měli zde zůstat do té doby, než stát rozhodne o jejich dalším umístění. Do té doby jim obec poskytovala topivo, světlo a léky, které hradila ze státních příspěvků. Také jim zajistila postele a dětem umožnila navštěvovat chlapeckou, dívčí i měšťanskou školu.⁸⁴

Dne 11. října byl v obci vyhlášen zákaz zdražování potravin pod hrozbou trestu. V listopadu 1938 přijel do Líšně major Vladimír Zaoral, který byl pověřen zřízením a umístěním pracovního tábora. Přihlásilo se do něj sto osob, jejichž úkolem bylo provést rekonstrukci silnice z Líšně do Slatiny.⁸⁵

Otázkou zůstalo, kde tolik lidí umístit. Obecní rada navrhla jako ubytovnu zámeckou sladovnu, s tím ale nesouhlasil velitel praporu. Proto byli členové pracovního tábora umístěni v malém sále Sokolovny a někteří v Dělnickém domě.

V Orlovně byla umístěna společná kuchyně a kanceláře. V domě Tomáše Štěpánka, který se nacházel na náměstí, byl sklad oblečení, prádla a obuvi. Pracovníci nosili vojenský úbor bez vojenských hodností. Denně si vydělali 1.50Kč a k tomu příplatek 40h na hodinu. Zároveň měli zajištěnou celodenní stravu a nocleh v již zmíněných objektech, které byla obec povinna vytápět na vlastní náklady. Jejich manželky s dětmi dostávaly denně 3.15Kč na osobu.⁸⁶

Na konci listopadu byly započaty stavební práce. Nová silnice měla být vyrovnána, rozšířena a vydlážděna. Následkem této úpravy bylo nutné odkoupit některé pozemky od jejich majitelů. Cena byla stanovena na 2Kč za 1m². Obecní zastupitelstvo se rozhodlo vypůjčit si obnos k rekonstrukci silnice na trase Slatina-Líšeň v hodnotě 80 000Kč. Nakonec dostali k dispozici 70 000Kč, které byly použity na úpravu chodníků.

⁸³ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně IV., str. 119.

⁸⁴ KRAFL, PAVEL-ALTMAN, KAREL. *Ves Leštno za městečko vysazovati ráčíme*. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno-Líšeň, 2009, str. 226.

⁸⁵ Tamtéž, str. 227.

⁸⁶ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně IV., str. 121.

Počet účastníků pracovního tábora se postupně zvýšil na sto dvacet pět. Jedna skupina pracovala v kamenolomu na Střelnici, druhá na přestavbě silnice.⁸⁷ Kronikář popisuje život v táboře takto: *Strava byla dobrá. Ráno dostávali černou kávu, obědy kromě pátku byly masité. K večeři byla černá káva, syrečky nebo cervuláty (uzeniny), ráno na přesnídávku špek.*⁸⁸ Pracovní doba začínala v 7.30 a končila v 14.30 odpoledne. Také k nim byl přidělen učitel Jan Hladký, který měl dbát na jejich vzdělávání.

I přes existenci pracovního tábora se Líšeň potýkala s nedostatkem pracovních míst. Důvodem byl příchod lidí ze zabraných území. Někteří z nich, například učitelé, byli přidělováni na místní školy. Zvěrolékaři Dr. Rudolfovi Beranovi ze Zábřehu byla svěřena prohlídka masa při porážkách. Mnoho přistěhovalců však zůstávalo bez zaměstnání.

3 Nástin vývoje v městské části Brno-Líšeň v letech 1939–1945

V roce 1939 stálo v Líšni 1616 domů a počet obyvatel přesáhl osmitisícovou hranici. Díky vybudování továrny na letecké motory, která zaměstnávala 600 až 700 lidí, se počet obyvatel v roce 1942 zvýšil na 8450. V roce 1945 se počet obyvatel snížil na 7708.⁸⁹

Existence již zmiňované továrny, která byla postavena na katastru Líšně na cestě do Brna, znamenala pro Líšeň řadu změn. Jednou z nich byla výstavba elektrické dráhy, která byla vedena nejdříve ke Stránské skále a poté prodloužena až do Líšně. Další změnou bylo připojení Líšně k Brnu a to s platností od 1. ledna 1944. To znamenalo zrušení líšeňské samosprávy a do čela obecního úřadu byl dosazen

⁸⁷ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 96.

⁸⁸ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně IV., str. 135.

⁸⁹ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 105.

německý úředník městské správy Josef Köhl.⁹⁰ Do té doby zastával funkci starosty Josef Nečas, který byl na toto místo zvolen v květnu 1939.

Válka pro Líšeň znamenala konec hospodářského rozvoje. Průmysl se zde orientoval zejména na výrobu válečných motorů. Líšeň se tak stala významným centrem válečné výroby a stala se obytným zázemím města Brna a továrny.

I školství důsledkem válečných událostí trpělo. Školy byly v tomto období často využívány jako ubytovny pro vojáky. V roce 1943 byla dívčí klášterní škola zrušena a její studenti sloučeni s chlapeckou obecnou školou. To znamenalo nárůst počtu žáků na 642.⁹¹

Poté, co byla na začátku školního roku 1944/45 chlapecká obecná škola obsazena německými vojáky, přičemž došlo k poškození jejího vybavení, muselo dojít k prodloužení letních prázdnin o měsíc. Ale ani po jeho uplynutí nebyla škola připravena obnovit chod vyučování. Proto došlo k uvolnění sedmi tříd na měšťanské škole. I přes toto opatření probíhala výuka ve zkrácené podobě a po vánočních prázdninách byla zcela zastavena.⁹²

Novinkou bylo otevření německé školy v Dělnickém domě, kterou navštěvovali žáci, jejichž rodiče se přihlásili k německé národnosti. Díky snahám obecního zastupitelstva byl vybudován dětský domov. Tato stavba stála 280 000 Kč a byla umístěna vedle měšťanské školy.

V těchto letech, také došlo ke zrušení nebo omezení činnosti některých spolků. Například v roce 1941 byl oficiálně zakázán Sokol. O rok později došlo k rozpuštění Orelské jednoty. I za okupace v Líšni působil Dobrovolný spolek hasičů, Šachový klub Brach, SK Líšeň a Ochotnické divadlo.

⁹⁰ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 97.

⁹¹ ZŠ Holzova 5, Školní kronika chlapecké školy v Líšni.

⁹² BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 175.

3.1 Dějiny městské části Brno-Líšeň v letech 1939–1945

Pod výhrůžkou bombardování Prahy podepsal prezident Emil Hácha souhlas s obsazením českých zemí německou armádou. Dne 16. března 1939 byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava. Před touto událostí došlo k odtržení Slovenska a Podkarpatské Rusi. Po celou dobu okupace byla zachována autonomní správa včetně funkce prezidenta. Ovšem rozhodující slovo měly říšskoněmecké orgány, které na ni dohlížely. V jejich čele stál říšský protektor.⁹³

Již 15. března, tedy den před vyhlášením Protektorátu, začaly do Brna přijíždět oddíly německé armády. Kolem 13 hodiny odpolední přijelo říšské vojsko i do Líšně. K vidění bylo velké množství aut, motocyklů a tříkolek s puškami. Kolona aut se táhla od radnice až po nádraží a zhruba po půl hodině odjela. V březnu roku 1939 bylo nařízeno odevzdání veškerých zbraní a nábojů obecnímu úřadu.⁹⁴

Pro občany znamenal život v Protektorátu řadu změn. Většina kulturních, osvětových, tělovýchovných a dalších institucí, organizací a spolků byla rozpuštěna nebo jejich činnost zakázána.

Dne 6. 4. 1939 bylo Národní souručenství vyhlášeno za jedinou politickou stranu. Tato organizace se měla stát oporou protektorátní vlády, ale v roce 1943 byla zrušena a přeměněna na sdružení s převážně kulturními a výchovnými úkoly. V Líšni se v rámci této organizace, do které se z obce přihlásilo 2 267 mužů, konala Národopisná slavnost, výstava českých knih, divadelní a pěvecká představení apod.

Stále sílily germanizační tendence. Německý jazyk získal výsadní postavení na úřadech, školách a většina nápisů musela být dvojjazyčná. Důležitou fází germanizace představovalo postupné zavírání středních škol.⁹⁵

Výnosem ministerstva školství a národní osvěty došlo také ke zrušení Všeobecné živnostenské pokračovací školy v Líšni. Ta byla založena v roce 1902 zásluhou živnostenských úřadů a členů učitelského sboru Chlapecké obecné

⁹³ BĚLINA, PAVEL a kol. *Dějiny zemí koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, str. 206.

⁹⁴ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 96.

⁹⁵ VACULÍK, JAROSLAV-ČAPKA, FRANTIŠEK. *Nástin českých dějin 20. století*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 1999, str. 87.

školy. Jednalo se o dvouletou školu, která měla dva ročníky. Do roku 1933/34 probíhalo vyučování sedm měsíců, poté byla docházka prodloužena na deset měsíců.⁹⁶

Výuka probíhala v pondělí od dvou do šesti hodin a ve čtvrtek od jedné do tří hodin. Od roku 1910 se na ni mohly zapsat i žákyně. Školu navštěvovali studenti z Líšně, Horákova, Mokré, Velatic, Podolí a Slatiny.⁹⁷ Za dobu jejího trvání školu absolvovalo 800 učňů.

O věcné prostředky a náklady pokračovací školy, která byla umístěna v chlapecké obecné škole, se staral školní výbor všeobecné živnostenské školy pokračovací. V čele výboru stál předseda, kterým byl vždy starosta obce. Po ukončení její činnosti byly učební pomůcky a knihy darovány chlapecké obecní škole a měšťanské škole v Líšni, odborná dílna zase odborným školám v Brně.

Jelikož byly veřejné schůze a průvody zakázány, konal se Svátek matek v Líšni bez průvodu. V květnu 1939 bylo vyhlášeno, že všechny spolky se musí nahlásit Okresnímu úřadu, pokud tak neučinily, automaticky zanikly. Novinkou oproti 1. sv. válce byl příkaz o zatemňování oken od soumraku do svítání. V oběhu kolovaly české i německé mince a bankovky. Odvody se v roce 1939 nekonaly, jelikož byl Protektorát bez armády. Její bývalí důstojníci a poddůstojníci si hledali nová zaměstnání, nebo odešli na penzi.⁹⁸

Hned v prvním roce Protektorátu byl vydán příkaz o zatemňování oken a zaveden přidělový systém na potraviny a další zboží. Postupem času byly poukázky na spotřební zboží, mimo jiné i na benzín, omezovány, což mělo za důsledek pokles životní úrovně a rozkvět černého obchodu.⁹⁹

Problém v hospodářství způsoboval i nedostatek pracovních sil. Od roku 1942 byli totiž muži ve věku od 18 do 50 let nasazováni na práci v Německu.¹⁰⁰

V Líšni byl nejdříve omezen prodej cukru, másla, mléka, mýdla a dokonce

⁹⁶ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 176.

⁹⁷ BOROVIČKA, FRANTIŠEK. Katalog jubilejní živnostensko-hospodářské výstavy v Líšni-Živnostenská škola pokračovací v Líšni. Brno: Obchodní gremium, 1938, str. 32.

⁹⁸ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně IV., str. 149.

⁹⁹ BĚLINA, PAVEL a kol. *Dějiny země koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, str. 236.

¹⁰⁰ VACULÍK, JAROSLAV-ČAPKA, FRANTIŠEK. *Nástin českých dějin 20. století*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 1999, str. 85.

i chleba. Také množství pohonných hmot pro soukromé účely bylo sníženo. Pivo a tabákové výrobky byly zdraženy. Například doutník značky portoriko stál místo 60 haléřů 72 haléřů. Od 3. října 1939 začaly být vydávány lístky na potraviny. Každá domácnost dostala základní lístek, na kterém byly zaznamenány všechny osoby, které se v ní stravují.

Potravinový lístek byl vydáván na kroupy, krupici, rýži, těstoviny, kávu a kávové náhražky. Existoval také lístek na maso, tuk, cukr a mléko. Například lístek na maso přiznával obyčejným spotřebitelům a dětem od 6 do 14 let 500g týdně na osobu. Pro těžce pracující byl vyměřen přiděl masa na 1000g týdně a pro děti do 6 let 250g. Od 1. listopadu 1939 byly dány do oběhu i lístky na chléb a rohlíky. Na týden bylo pro osobu určeno 1250g chleba a 10 rohlíků.¹⁰¹

Lidé se snažili získat co nejvíce věcí do zásoby. To způsobilo fronty, které vznikaly zejména u obchodů s obuví a látkami. Od 15. prosince 1939 byly zavedeny lístky na textilie, šaty a prádlo. Na obuv, ložní prádlo a záclony byly zařízeny tzv. odběrné průkazy. Ty byly vydávány na návrh obecního úřadu a na základě důkazu o nezbytnosti žádaného zboží. Lístek na oděv obsahoval 100 bodů a skládal se ze 100 dílčích ústřížků určených pro celý rok, které byly rozděleny podle data. Na tyto lístky bylo možné kupovat oblečení, kravaty, cvičební úbory, plavky apod.¹⁰²

Rok 1939 se také vyznačoval stavebním ruchem. V tomto období bylo uděleno celkem 120 povolení ke stavbě domů. Okresní péče o mládež pro Brno-venkov postavila v Líšni okresní dětský domov. Obec se zavázala poskytnout k tomuto účelu pozemek na Klajdovské ulici, posléze na Salajní. Nakonec došlo k realizaci stavby na pozemku vedle Orlovny, který vlastnila měšťanská škola.¹⁰³

Od 1. ledna 1940 musel každý, kdo pořádal domácí zabijačku, odevzdat určité množství tuku z vepřů. Například pokud prase vážilo 120 kg, bylo z něho odevzdáno 8 kg tuku. V každé obci byl jmenován sběratel tuku, mléka a vajec.

Pokud někdo choval slepice, musel to ohlásit u příslušného úřadu. Za nosnice byly považovány ty, které byly staré víc než osm měsíců. Od každé z nich se muselo předat 60 vajec ročně. Na dvě osoby v domácnosti však připadla jedna nosnice, od

¹⁰¹ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně IV., str. 158.

¹⁰² Tamtéž, str. 163.

¹⁰³ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 181.

které se vajíčka odevzdávat nemusela. Množství mléka se řídilo podle počtu dojnic a osob v rodině příslušného chovatele dobytka. Například při jedné dojnici a třech členech domácnosti bylo nutno odevzdat 0,75l mléka denně.¹⁰⁴

I zemědělci byli povinni odvádět komisařům všechny svoje přebytky sklizeného obilí. Směli si nechat určitou dávku na další osev pole a dále pro svou potřebu, která byla stanovena na 14,5kg pro osobu na čtyři týdny a potřebné množství krmiva pro svůj dobytek. Stejně vyhláše podléhali i pěstitelé brambor.¹⁰⁵

Začátkem února 1940 byl zastaven volný prodej krmiva pro dobytek. Míra byla stanovena takto: pro zemědělské koně 4kg ovsa na den, pro tažné koně 6kg, pro hřibata 1kg a pro telata a husy 1/2kg denně. Zrní pro slepice vůbec přidělováno nebylo. Volný nákup uhlí byl také omezen. Každá domácnost musela přiznat spotřebu uhlí a z tohoto množství jí bylo přiděleno pouze 5%. Také se zakázal volný prodej hrachu, čočky a jedlých fazolí. Na obecním úřadu si konzument mohl vyzvednout lístek, který ho opravňoval spotřebovat 150g těchto luštěnin.

Od roku 1940 byla pro státní vyživovací potřeby obci Líšni nařízena dodávková povinnost obilí a to 66g pšenice, 60g žita, 1777g ječmene a 95g ovsa. Obilí mělo být odevzdáno v šesti měsíčních lhůtách od září do února. Také byly dělány soupisy domácích zvířat. Pod pohrůzkou trestu bylo zakázáno zatajovat dobytek.

V noci z 16. na 17. dubna 1940 došlo k odcizení sochy T. G. Masaryka, která byla umístěna před měšťanskou školou.¹⁰⁶ V červenci toho roku zasedala v Líšni komise zemského úřadu za účelem vykoupení stavebního místa pro německou menšinovou školu. Pro stavbu bylo vybráno místo na pozemku Ing. Josefa Langra vedle starého hřbitova.¹⁰⁷ Výuku v této škole měla na starost německá učitelka a chodily do ní děti z Líšně, jejichž rodiče se přihlásili k německé národnosti. Celkem ji navštěvovalo 18 až 20 žáků, což byl velmi nízký počet. Po osvobození byla budova využita jako ubytovna pro občany, jejichž domy byly vybombardovány.

Během měsíce dubna vypukly v Líšni dva požáry. Jeden v domě majitele

¹⁰⁴ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně IV., str. 177.

¹⁰⁵ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně, str. 51.

¹⁰⁶ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 177.

¹⁰⁷ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně IV., str. 193.

firmy s cementem, druhý vypukl na velkostatku, v místnosti, kde bylo uskladněno krmivo pro dobytek. Líšeňský hasičský sbor uvedené požáry včas uhasil. Rychlému zásahu napomohla nově zakoupená motorová stříkačka od olomoucké firmy Bratři Sigmundové za 19 500Kč.¹⁰⁸

Dne 21. června 1940 podepsal francouzský vojevůdce maršál Philippe, za přítomnosti A. Hitlera, kapitulaci Francie. Na oslavu vítězství bylo nařízeno vyvěsit na veřejné budovy vlajky s hákovým křížem i vlajky protektorátní. Ozdobení veřejných a soukromých budov trvalo od 25. do 6. července 1940. Po dobu sedmi dnů zvonily vždy v poledne zvony kostela. Od toho roku musely být všechny vývěsní tabule hostinců, obchodů a řemeslníků označeny německo-českými nápisy.

Počátkem září 1940 začaly opravy vnitřní části líšeňského kostela. Jeho původ spadá až do středověku. V 1. pol. 14. st. byl uveden jako filiální kostel, který spadal pod farní osadu Šlapanice. Již v 2. pol. 14. století se stal samostatným farním kostelem a spadal pod patronát Vizovického kláštera. Dochovaly se v něm památky z roku 1614. Jedná se o znak pánů Bořitů a kamennou křtitelnicí.¹⁰⁹

Díky finančním prostředkům, kterými obec disponovala, došlo i k jiným stavebním úpravám. Byly zřízeny chodníky kolem hlavní silnice, pro sportovní klub byla sjednána smlouva o pronájmu pozemku a tím umožněno postavit fotbalové hřiště, na které obec přispěla 15 000Kč. Kromě vydláždění několika ulic a stavby silnice se započaly přípravné práce k vybudování vodovodu.¹¹⁰

Naopak rok 1941 představoval určitou stagnaci v oblasti stavebního ruchu. Důvodem bylo omezení prodeje cihel a železa. Stavebník vždy musel žádat o přidělení materiálu, který ke stavbě potřeboval. I řemeslníkům jako kováři, zámečníci a obuvníci byl materiál přidělován.¹¹¹

Dne 5. června přišlo do Líšně říšské vojsko za účelem ubytování. Jednalo se asi o tři sta vojáků, kteří byli umístěni ve školách a hostincích. Důstojníci bydleli v soukromých domech. Jejich auta a autobusy parkovaly na hřišti u měšťanské školy. Dne 22. června 1941 vypukla válka se SSSR, což bylo příčinou odjezdu všech

¹⁰⁸ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně IV., str. 190.

¹⁰⁹ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 120.

¹¹⁰ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně, str. 8.

¹¹¹ Tamtéž, str. 31.

vojáků z Líšně.¹¹²

Stejně jako za první světové války byla nouze o tabák. Lidé proto stávali před trafikami dlouhé fronty. Z tohoto důvodu byly zavedeny tabačenky, které dohlížely na stejnoměrné rozdělení tabákových výrobků. Kuřáci byli přiděleni jednotlivým trafikám, kde jednou týdně obdrželi svůj příděl.

V říjnu 1941 proběhlo obnovení provozu na obecních jatkách. Do té doby dodávaly do Líšně a dalších obcí 60-70 kusů hovězího dobytka týdně Ústřední jatky města Brna.¹¹³

Také došlo ke změně pravidel pro domácí zabijačky. Od 10. ledna 1942 bylo zavedeno povinně porážet na jatkách. Takzvané „černé zabijačky“, to znamenalo bez náležitého ohlášení a povolení, úplně vymizely. Lidé se totiž obávali trestu. Za jednu černou zabijačku byla vyměřena pokuta 3000Kč, později tři měsíce vězení. Například tříměsíčním vězením byl potrestán rolník Prášil, obuvník Miklas a policejní agent Kubát.¹¹⁴

Dne 17. listopadu 1941 proběhla v Líšni prohlídka. V osm hodin ráno, zastavil před obecním úřadem červený autobus, z kterého vystoupili ozbrojení vojáci a členové gestapa. Vojáci kontrolovali kolemjdoucí, zatímco si velitel expedice vyžádal potřebné výkazy dobytka a soupisy obilí. Poté se rozdělili do čtyř skupin a šli zkontrolovat domy rolníků, obchodníků a některých soukromníků.

U obchodníka a pekaře Františka Klapala byly zjištěny nepříhlášené zásoby. Jeho syn se místo otce přihlásil jako zodpovědný vedoucí. Byl zatčen, odvezen před německý soud a odsouzen k osmiměsíčnímu žaláři. Také u řezníka Josefa Suchého byly zjištěny zásoby uzenin. Po 14 dnech ve vězení byl propuštěn. Večer probíhala prohlídka u zámožnějších občanů, při které nebyl zjištěn žádný nenahlášený majetek.¹¹⁵

V létě 1941 byl v Protektorátu nedostatek selat, a proto byl povolen jejich dovoz z říše. Také do Líšně dovezli dva vagóny se 400 selaty, které byly mezi lidmi rozprodány. Někteří si ale mysleli, že nebudou podléhat kontrole a mohou se bez

¹¹² ZŠ Holzova 5, Školní kronika chlapecké školy v Líšni.

¹¹³ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně, str. 45.

¹¹⁴ Tamtéž, str. 50.

¹¹⁵ Tamtéž, str. 51.

povolení zabíjet. Díky takovéto mylné informaci dostal řezník a hospodský Karel Švehla pokutu v hodnotě 20 000Kč.

Rok 1941 představoval vrchol české odbojové činnosti. Došlo k celé řadě stávek, sabotáží a narušování železniční dopravy. Na zklidnění situace a urovnání poměrů byl do Prahy povolán, jako zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich. Na jeho příkaz bylo dne 28. října vyhlášeno prostřednictvím novin a rozhlasu stanné právo. Mnoho tzv. nepohodlných osob, bylo zatčeno a stanným soudem odsouzeno většinou k trestu smrti. O život tak přišlo na 500 lidí.¹¹⁶

Z Líšně byli stanným soudem v Brně odsouzeni k trestu smrti dne 30. 9. 1941 tyto lidé: Richard Knos, dělník v Maloměřické cementárně, Rudolf Svánovský, lamač kamene, Karel Bačovský, dělník a František Kučera, obchodní příručí. Všichni čtyři muži byli zapojeni v odboji KSČ a jejich jména jsou zobrazena na pamětní desce, která je umístěna na ulici Holzova 1, na tehdejší Masarykově měšťanské škole a na pomníku, který se nachází na ulici Šimáčkova 190, tedy na bývalé chlapecké obecné škole.¹¹⁷

V té době byla velmi oceňována práce řemeslníků. Bylo jich ale málo, jelikož mnohé povolali na práci do říše. Líšeň se tedy potýkala s nedostatkem pracovních sil. Tato situace se zhoršila v září 1942, kdy byly úřadem práce vytvořeny soupisy mužů narozených v letech 1921/22. Ti, kteří byli uznáni za schopné, museli odjet za pracovní povinností do říše. Týkalo se to například dvou mladíků, kteří byli přiděleni na práci až do Norska. V dalším roce byl soupis rozšířen o ročníky 1920, 1919 a 1918.¹¹⁸

V roce 1942, bylo obci nařízeno uvolnit budovu měšťanské školy. Měl v ní být ubytován vojenský letecký oddíl, čítající 180 až 200 mužů. Žáci z této školy byli přeřazeni do škol obecných, kde bylo zavedeno odpolední vyučování. I když posádka nakonec školu opustila, její činnost nebyla obnovena. Stále byla ponechána pro vojenské účely.

Také došlo ke změně provozu klášterní školy. Její činnost byla zachována do konce školního roku 1943 pod podmínkou, že do vedení školy bude dosazen řídící

¹¹⁶ BĚLINA, PAVEL a kol. *Dějiny země koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, str. 223.

¹¹⁷ VAŠEK, FRANTIŠEK-ŠTĚPÁNEK, ZDENĚK. *První a druhé stanné právo na Moravě (1941-1942)*. Brno: Šimon Ryšavý, Brno, 2002, str. 142.

¹¹⁸ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně, str. 78.

učitel Marcel Steimig. Opatrovna přešla do správy obecního úřadu. Po uplynutí dané doby byl chod klášterní školy ukončen a žákyně byly zapsány do chlapecké obecné školy.¹¹⁹

Doposud se do sběrný dovážely zelenina a ovoce, které potom byly rozdělovány do jednotlivých obchodů. Od roku 1942 došlo i na drůbež. Byl proveden soupis hus, kachen a slepic. Každý chovatel si mohl ponechat dvě husy nebo čtyři slepice na jednu osobu.

Dne 27. května 1942 uskutečnil parašutistický výsadek Anthropoid úspěšný atentát na zastupujícího říšského protektora R. Heydricha.¹²⁰ Z toho důvodu došlo k vyhlášení druhého stanného práva, při kterém byla v obci Líšni provedena další kontrola. Tentokrát byly vyšetřovány nově přihlášené osoby. Při této kontrole nebyly shledány žádné nesrovnalosti.

Začátkem roku 1943 přestal obecní úřad vydávat poukazy na odběr oděvů a textilií.

Při budování krytu v klášterní zahradě milosrdných sester sv. Karla Boromejského byl učiněn archeologický nález. Výkopy byly asi jeden metr široké a skoro dva metry hluboké, měly sloužit k ochraně před leteckými nálety.¹²¹

Nalezly se zde předměty z doby železné, jednalo se o úlomky kostí a menších nádob. K objevu byl přivolán člen Státního archeologického ústavu v Brně J. Poulík. Ten určil místo nálezu za odpadovou jámu, což svědčilo o existenci většího sídliště v této lokalitě.¹²²

Dne 22. ledna 1944 se konala v sále líšeňského kina Victoria slavnost k příležitosti připojení Líšně k Brnu. Pro Líšeň to byl velký den, protože tím získala značné výhody jako zelektrizování místní dráhy, kanalizaci, vodovod atd.

V té době probíhala cvičení pro případ náletu a sirény oznamovaly stále častěji přelet nepřátelských letadel. Tragickým se stal 25. srpen 1944, kdy po ohlášení sirény přiletěly americké bombardéry a začaly bombardovat továrnu

¹¹⁹ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně, str. 97.

¹²⁰ BĚLINA, PAVEL a kol. *Dějiny země koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, str. 223.

¹²¹ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně, str. 93.

¹²² KRAFL, PAVEL-ALTMAN, KAREL. *Ves Leštno za městečko vysazovati ráčíme*. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno-Líšeň, 2009, str. 122.

Ostmarkwerke.¹²³ Ta se nacházela v kotlině mezi Stránskou skálou a Bílou horou a sloužila k výrobě letadlových motorů. Celkem na továrnu dopadlo 235 tun pum, které zasáhly východní část města. Výbuchy zasáhly nejen Líšeň, Židenice, Černovice a Podolí, ale také vzdálený Rajhrad a Ořechov. Po náletu, který si dohromady vyžádal 179 obětí, byla válečná výroba přesunuta do krasových jeskyní mezi Křtinami a Adamovem.¹²⁴

Jámy, které se vytvořily po explozi bomb, byly průměrně tři metry hluboké a pět metrů široké. Nejvíce byly zasaženy domy u nádraží a pod hřbitovem. Osm domů bylo zcela zničeno, ostatní jen lehce poškozené. Mnoho škody utrpěl cementář Štěpán Such, který ztratil manželku i dceru a sám byl těžce zraněn. Toho dne v Líšni zahynulo 25 osob, 6 koní a 60 lidí bylo zraněno.¹²⁵

S pamětní deskou padlých se můžeme setkat na líšeňském hřbitově, na které jsou vyryta jména líšeňských občanů popravených na Pankráci a v koncentračních táborech. Na Pankráci byli popraveni dva občané a v koncentračních táborech celkem devatenáct.

4 Nástin vývoje v městské části Brno-Líšeň v letech 1945–1965

V roce 1945 bydlelo v Líšni 7708 obyvatel. Tento počet klesl v roce 1950 na 7456 obyvatel, kteří obývali 1791 domů. V následujících letech zůstávalo toto množství téměř nezměněno. Menší nárůst obyvatel byl zaznamenán v roce 1961, kdy jich zde žilo 7649.¹²⁶

Postavení Líšně se v tomto období hodně měnilo. V roce 1947 se stala součástí městského obvodu Brno X. O dva roky později byla rozdělena mezi obvody Brno IX, X a XI. K další změně došlo v roce 1957, kdy došlo k jejímu novému rozdělení a to pod Brno VI – Židenice, Brno XII – Líšeň, Brno XI – Slatina. V roce

¹²³ RAJLICH, JIŘÍ. *Mustangy nad Protektorátem*. Praha: Publishing House, 1997, str. 53.

¹²⁴ USTOHAL, VLADIMÍR-KOPECKÝ, JOSEF. *Šlapanice a okolí 1939-1945 okupace a osvobození*. Šlapanice: Občanské sdružení, 2005, str. 31.

¹²⁵ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně, str. 110.

¹²⁶ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 106.

1964 se stala Líšeň jedinou částí v obvodu Brno-Líšeň.¹²⁷

Dne 25. 5. 1945, došlo k obnovení vyučování. Po roce 1949 se v Líšni nacházely tři samostatné školy. Jednalo se o národní chlapeckou školu, národní dívčí školu a měšťanskou školu. Na základě rozhodnutí Městského školního úřadu byla německá škola změněna na školu hudební. Nacházela se v ní i mateřská školka.¹²⁸

Poté co se komunisté chopili moci došlo k likvidaci soukromého sektoru. Na základě znárodnovacích zákonů, které začal vydávat parlament od dubna 1948, byly nejdříve znárodněny větší podniky s více než 50 zaměstnanci. Následně pak došlo i na podniky menší.¹²⁹

V Líšni vypadala po roce 1950 situace následovně - téměř všechny výrobní provozy byly znárodněny a došlo k založení Jednotného zemědělského družstva. Na náměstí Karla IV. bylo postaveno nákupní středisko ve stylu socialistického realismu.

Dopravní spojení mezi Brnem a Líšní zajišťovala elektrická dráha. V roce 1947 byl zaveden nový autobusový spoj na tramvaj. Jeho trasa vedla od nádraží do Mariánského údolí. Od roku 1964 byla doprava zabezpečována již pouze autobusovou dopravou.¹³⁰

Na základě dekretu, který byl vydán v březnu roku 1948, došlo k vytvoření sjednocené tělovýchovy. V Líšni sdružoval všechny tělovýchovné oddíly Spartak Líšeň.¹³¹ Tím pádem došlo ke zrušení Sokola, Orla, SK Líšeň a Svazu dělníků tělocvičné jednoty. Tělocvičná jednota Lassale změnila koncepci své činnosti a zaměřila se na pořádání besed.

Stále zde ale fungovala například Dobrovolná jednota hasičská, která byla po válce přejmenována na Dobrovolnou jednotu požárníckou. Dále to byl šachový klub Brach a Ochotnické divadlo.

¹²⁷ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 106.

¹²⁸ Tamtéž, str. 180.

¹²⁹ BĚLINA, PAVEL a kol. *Dějiny země koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, str. 271.

¹³⁰ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 192.

¹³¹ Tamtéž, str. 207.

4.1 Dějiny městské části Brno-Líšeň v letech 1945–1965

Závěrečné fázi války předcházelo květnové povstání v Praze, které vypuklo dne 5. května 1945. Při něm se stala vykonavatelem veškeré vládní a výkonné moci Česká národní rada. Povstání bylo koordinováno českým rozhlasem, který mimo jiné vyzýval občany k boji.¹³² K osvobození Prahy došlo o čtyři dny později sovětskou armádou. Brno bylo osvobozeno pod vedením maršála R. J. Malinovského už 26. dubna 1945.

Do Líšně dorazila ruská armáda ve středu, dne 25. dubna 1945, po desáté hodině ráno. V čele vojenských jednotek stál výše zmiňovaný maršál R. J. Malinovský. Líšeň, jako předměstí Brna, trpěla v době jeho osvobozování častými nálety. Jeden z nejhorších dnů byl 24. dubna, kdy došlo ke zničení mnoha domů, zahrad, plotů a stodol. Lidé se před úlomky granátů a střel ukrývali ve sklepeních.¹³³

V těchto dnech zahynulo devatenáct lidí, kterým nemohl být uspořádán ani běžný pohřeb. Jejich těla byla položena do rakve a pomocí trakaře odvezena na hřbitov, kam se odvážil jen farář, aby hrob vykropil. Jelikož byl líšeňský hřbitov pod palbou, musel často zalehnout na zem, aby se vyhnul střelám.¹³⁴

Ruská vojska postupovala směrem od Podolí a Slatiny, takže ustupující Němci byli vytlačeni až na Kostelíček a blízké okolí, kde ještě tři dny vzdorovali. Když Rudá armáda osvobodila Líšeň a boje přešly na její severní okraj, byl už ustanoven líšeňský Národní výbor, který čítal 37 členů. Pouze dva měsíce byl jeho předsedou Jan Čech. Po jeho odchodu do pohraničí nastoupil na jeho místo Jan Trávníček ml. Jejich první úkol spočíval v obnovení chodu obce.¹³⁵

Dne 10. května 1945 přijela do Prahy nově ustanovená vláda Národní fronty, která měla představovat základ politického systému. Přivezla s sebou tzv. Košický program, ve kterém byly zakotveny představy o novém uspořádání státu

¹³² FIŠER, RUDOLF-HARNA, JOSEF. *Dějiny českých zemí II*. Praha: Fortuna, 1998, str. 199.

¹³³ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně, str. 133.

¹³⁴ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 100.

¹³⁵ Tamtéž, str. 100.

a společnosti. K základním ustanovením programu patřilo prohlášení o rovnoprávnosti národů Čechů a Slováků, které budou tvořit Československo a pozemková reforma. Dále v něm byly stanoveny pravidla o odsunu Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů. Prezidentem byl zvolen Edvard Beneš. Ovšem neustávající obavy z německého nebezpečí a vděk naší země za její osvobození svázaly politický vývoj Československa se Sovětským svazem.¹³⁶

I přes radost občanů ze znovu nabyté svobody byl poválečný stav hospodářství velmi špatný. Projevovalo se to nedostatkem oblečení, obuvi, klobouků a dalších textilií. Z počátku chyběly i důležité drobnosti jako například kartáčky na zuby, nitě, krémy na boty apod.

Na ulicích ležely sutiny z poničených domů, většina střech byla poškozena, takže při deštích zatékalo do domů, okna byla zakryta prkny a sklo nebylo k sehnání. Takže ještě v zimě 1945 byla zadělána lepenkou nebo obyčejným papírem. I materiál na obnovu střech chyběl. Dočasně byly zakryty térovým papírem, který byl ale slabý. Velkým problémem byl nedostatek zedníků, pokrývačů, klempířů a dalších řemeslníků.¹³⁷ Proto byli vyzváni i sedláci s povozem, aby pomáhali odklízet sutiny a trosky z ulic.

Práce na zpustošené obci bylo mnoho, proto se vytvořily odbory stavební, sociální apod., které tyto práce usměrňovaly. Jelikož bylo nutné obhospodařit půdu patřící rodu Belcredi, byla uspořádána dobrovolná akce k zabezpečení sklizně. Ženy, které na polích pracovaly, svůj výdělek věnovaly na opravu místního kostela, na pomník prezidenta T. G. Masaryka, na pomník válečným obětem atd.

Českým občanům, kteří se za války přihlásili k německé národnosti, byl zřízen internační tábor v místnostech místního velkostatku. Bylo v něm internováno 148 osob, které byly nuceny vykonávat polní i odklízecí práce pod dozorem bezpečnostní stráže.¹³⁸

Dne 9. května 1945 byla definitivně ukončena válka s Německem, které bezpodmínečně kapitulovalo. Na oslavu našeho osvobození se v Líšni konal tábor lidu, na kterém bylo vzpomínáno i na oběti války. Nejednalo se pouze o české

¹³⁶ FIŠER, RUDOLF-HARNA, JOSEF. *Dějiny českých zemí II*. Praha: Fortuna, 1998, str. 205.

¹³⁷ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně, str. 135.

¹³⁸ Tamtéž, str. 148.

občany, ale i o ruské vojáky, kteří byli pohřbeni na líšeňském hřbitově.¹³⁹ V červnu byl uspořádán druhý tábor, na kterém promluvili vězňové koncentračních táborů.

Od 21. června do 8. července 1945 byli ve školách i v soukromých domech ubytováni ruští vojáci. Večer před jejich odchodem byl uspořádán průvod s hudbou, který končil na hřišti. Mimo to se konaly líšeňské hody a slavnost ke znovu otevření Orlovny. Také se začala vybírat sbírka na opravu kostela, která vynesla 120 000Kč.

Po válce byla také značně porušena trať, která vedla do Líšně. Poškozením vedení byl znemožněn nejen provoz tramvají, ale i vlaku, kterému lidé říkali „Karolínka“. Pro mnohé to znamenalo docházet do zaměstnání až do Brna pěšky. Dne 30. 12. 1945 byla slavnostně obnovena železniční trasa mezi Brnem a Líšní. První jízdy se zúčastnili zástupci městské správy, předseda Národního výboru a hlavní představitelé drah.¹⁴⁰ Od roku 1947 autobusy do Brna už nejezdily. Jen ráno a večer přijížděl jeden, který odvážel a zase přivážel dělníky pracující ve Slatině.

Hospodářství bylo první roky po válce stále řízené a zavedené lístky nadále přetrvávaly. Ceny potravin a dalšího zboží prudce narostly. Například za kožené polobotky se platilo přes 500Kč, za ušití šatů přes 1000Kč a za ušití košile 85Kč i více. I přesto, že činnost černého trhu z větší části ustala, bylo zboží, které se prodávalo nelegálně, mnohem dražší. Například za poukaz na 1kg sádla člověk zaplatil 75Kč, pokud to bylo bez něj, cena vzrostla na 350Kč. Lístky se vydávaly na jedno nebo dvou měsíční období v místnosti hostince u Válků. Stále na nich byl zapsán počet členů v rodině a datum jejich narození. Od října 1949 byl chléb i mouka ve volném prodeji.¹⁴¹

Rok 1948 probíhal v Líšni ve znamení oslav. Dne 27. října se konala slavnost, na které byla znovu odhalena pamětní deska líšeňských legionářů padlých v 1. světové válce. Původně byla umístěna na budově chlapecké obecné školy, ale za Protektorátu se musela dát pryč. Pořad slavnosti byl bohatý. Konal se průvod, hrála muzika a udělovaly se vyznamenání pozůstalým po padlých. Konec pak provázela hymna a zapálení hranice.¹⁴²

Na počest sedmdesátiletého trvání sboru dobrovolných hasičů v Líšni se dne

¹³⁹ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně, str. 137.

¹⁴⁰ Tamtéž, str. 152.

¹⁴¹ Tamtéž, str. 166.

¹⁴² Tamtéž, str. 181.

27. června 1948 sloužila mše svatá na zámeckém nádvoří. Na tuto událost se sjely i další hasičské sbory z okolí. Odpoledne se na náměstí konala přehlídka hasičského cvičení. První skupina předváděla práci s hasící stříkačkou, druhá se spouštěla dolů z kostelní věže. Při slavnosti byly vystaveny i fotografie zasloužilých členů hasičského sboru.¹⁴³

Poslední větší oslava v tomto roce se konala dne 1. května na Svátek práce. Byla uspořádána v Mariánském údolí na louce poblíž Pernikářova mlýna. Rozkládaly se zde stánky, které předváděly výrobky z odvětví textilního, strojního, zemědělského apod. K této příležitosti byla postavena i tribuna, dětský koutek a vojenské oddělení, kde se ukazoval život vojáka v době míru i za války.¹⁴⁴

Původně se Mariánské údolí jmenovalo údolí Říčky. Na žádost obcí Brna-Líšně, Ochozu, Hostěnic a Horákova došlo v roce 1949 k jeho přejmenování na Gottwaldovo údolí. Důvodem bylo několik návštěv předsedy vlády Klementa Gottwalda. V roce 1950 zde byla definitivně ukončena výstavba přírodního hlediště, které se rozkládalo po obou svazích. Bylo vybaveno 16 000 betonovými lavičkami a v budoucnosti měly být dokončeny i čestné tribuny s vládní lóží.

V těchto letech se pořádaly dobrovolné brigády, jejichž cílem bylo zvelebit předměstí Líšně. Pracovalo se na oplocení zahrady dívčí školy a na zřízení družstevního prasečince v zámeckém dvoře. Také se pořádaly přednášky v Dělnickém domě na různá témata. Například o výchově dětí, o právu manželském, o bezpečnosti v dopravě apod.

V únoru 1948 prezident Edvard Beneš přistoupil na komunistické požadavky a přijal demisi představitelů národně socialistické, lidové a demokratické strany. Nově jmenovaná vláda se tak skládala z komunistů a jejich spojenců. Prezidentem byl Národním shromážděním zvolen předseda vlády Klement Gottwald. Moci se tedy chopila Komunistická strana Československa. Nově nastolený komunistický režim neprodleně zahájil likvidaci soukromého sektoru.¹⁴⁵

Všechny soukromé podniky byly postupně převedeny do státního vlastnictví. Byly vytvořeny komunální podniky, do kterých byli sdruženi živnostníci

¹⁴³ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně, str. 229.

¹⁴⁴ Tamtéž, str. 235.

¹⁴⁵ VACULÍK, JAROSLAV-ČAPKA, FRANTIŠEK. *Nástin českých dějin 20. století*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 1999, str. 113.

a obchodníci. I rolnictvo v Líšni utvořilo Jednotné zemědělské družstvo. Jeho předsedou byl rolník Alois Šmerda. Už žně v roce 1950 měly kolektivní ráz. Pozemky, doposud pronajaté, automaticky spadaly do již zmíněného družstva. I zámecký dvůr s poli byl k němu připojen. Členů v roce 1952 bylo 190 a obhospodařovalo se 414ha orné půdy.

Během války byla továrna Ostmark téměř zničena. Po opravách, které následovaly, v ní byla zahájena výroba textilních strojů a valivých ložisek. Od roku 1950 nesla název Závody přesného strojírenství v Líšni. O dva roky později v ní byla zahájena výroba traktorů. Výroba valivých ložisek zde byla zachována. Název byl proto změněn na Závody na valivá ložiska a traktory.¹⁴⁶

Na členské schůzi Jednotného zemědělského družstva v Brně-Líšni konané dne 6. ledna 1953 došlo k přestupu z druhého do třetího typu družstva, kam se přihlásilo 13 rolníků. Principem třetího typu byla již společná rostlinná a živočišná výroba. V Líšni bylo JZD soustředěno do budov bývalého velkostatku a zaměřovalo se na výrobu rostlinou, živočišnou, na chov drůbeže a na sadovnictví. Mimo to provádělo veškeré místní povoznictví.¹⁴⁷

Vždy při žních se pravidelně rozhlasem ohlašoval postup práce nebo se společně s množstvím sklizeného obilí psal na černou tabuli, která byla umístěna před radnicí.

Dne 14. 3. 1953 zemřel prezident Klement Gotwald a jeho místo zaujal dosavadní předseda vlády Antonín Zápotocký. V tomto roce došlo k dalšímu obratu v hospodářství, kterému předcházela měnová reforma. Vedení KSČ se tím snažilo vyřešit problémy v zásobování, jejichž důvodem byla přestavba průmyslu a úpadek zemědělské výroby.¹⁴⁸

V důsledku nové měny byly potravinové lístky zrušeny a ceny textilií i potravin sníženy. Peníze byly měněny v záložně, na Národním výboru a ve staré radnici. V této době se mohlo nakupovat i za staré peníze, ale za poměrně vyšší ceny. Například doposud stálo 1kg sádla 75Kč, po výměně 35Kčs.

V dalších letech pokračoval chod Líšně ve stejném duchu. Vzpomínalo se na

¹⁴⁶ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha ONV XII. v Brně-Líšni, str. 284.

¹⁴⁷ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně, str. 343.

¹⁴⁸ VACULÍK, JAROSLAV-ČAPKA, FRANTIŠEK. *Nástin českých dějin 20. století*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 1999, str. 150.

oběti bombardování, pracovalo se na sklizni obilí, pořádala se obvodní spartakiáda, Osvětová beseda pořádala přednášky a konala se oslava Velké říjnové revoluce.¹⁴⁹

Za zmínku stojí vydání knihy, která nesla název *Lidové tance z Líšně*. Autorem byl líšeňský rodák František Svoboda. Kniha obsahovala předmluvu, která mluvila o staré Líšni, o lidových líšeňských tancích, o tanečnicích. Dále následoval popis 77 tanců s písněmi a s obrázky jednotlivých postojů. Konec knihy doprovázely fotografie krojů.¹⁵⁰

V roce 1955 byly zřízeny pro děti do šesti let dvě mateřské školky. Jedna v bývalé německé škole, druhá v bývalé klášterní škole. Došlo také k rozšíření autobusové dopravy do Mariánského údolí.

Po stránce zdravotní se o občany starala pobočka Červeného kříže, ve které pracovalo 397 členů. Ti byli rozděleni do dvou skupin dle lékařských obvodů a umístění v bývalé radnici na náměstí Karla IV. V budově se nacházela úřadovna, ošetrovna, místnost pro konání schůzí, přednáškový sál a skladiště. Mimo to se v Líšni nacházelo zubní středisko a lékárna.¹⁵¹

Velmi hojně byl využíván Dělnický dům v Líšni. Jen za rok 1957 se zde konala výroční schůze JZD, na které bylo přijato dvanáct nových členů z řad brigádníků. Dále se tu slavil Mezinárodní den žen, pořádal se houslový koncert a první družstevnický ples. Osvětová beseda tady také pořádala různé přednášky a spolupracovala s Výborem žen, s hasičským sborem a spolkem včelařů.

V průběhu tohoto roku se organizovaly propagační, agitační a závazkové kampaně. Výsledkem propagační kampaně bylo pět přednášek, které byly určeny pro zemědělce. Těchto besed se účastnilo průměrně třicet pět osob a řešila se tato témata: ošetřování stromů a zvyšování úrody ovoce, chov drobného hospodářského zvířectva, návrh nových vzorových stanov JZD, užitečnost včel a zvyšování hektarových výnosů v rostlinné výrobě.¹⁵²

V linii agitační byly pořádány návštěvy u jednotlivě hospodařících zemědělců. Výsledkem bylo rozšíření družstevní základny o dvanáct nových členů. Ani jeden z nich však nebyl držitelem půdy. Následkem závazkové akce bylo

¹⁴⁹ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha XIII., str. 5.

¹⁵⁰ Tamtéž, str. 9.

¹⁵¹ Tamtéž, str. 68.

¹⁵² Tamtéž, str. 95.

získáno 62 závazků k dodávce na státní nákup. Celkem se jednalo o 38 vepřů, 2 500 vajec, 5000l mléka a 50g cukrové třtiny.¹⁵³

V měsíci listopadu roku 1957 se utvořilo Sdružení důchodců, k němuž dal podnět odbor sociálního zabezpečení. Téměř každý čtvrtek pořádali přednášky. Tato činnost jim přinášela mnohé výhody. Mohli se účastnit zájezdů a různých kulturních akcí za snížené ceny nebo zcela zdarma. Také dostávalo bezplatně výtisky novin a časopisů.¹⁵⁴

V roce 1958 se konalo slavnostní odhalení památníku Národního odboje už na novém líšeňském hřbitově. V neděli se zde sešel velký průvod, který vzpomínal na oběti druhé světové války. Poté byl odhalen pomník, na kterém stálo: „*Lidé bděte! Padli jsme, abyste mohli svobodně žít!*“ Pod tímto citátem byla vypsána jména popravených ve vězení na Pankráci a v koncentračních táborech.¹⁵⁵

V roce 1960 byla přijata nová ústava, ve které byla poprvé zakotvena vedoucí úloha KSČ. Tehdy došlo také ke změně oficiálního názvu našeho státu na Československá socialistická republika. Prezidentem byl již tři roky Antonín Novotný, který zastával nejvyšší stranickou i státní funkci.¹⁵⁶

Epidemie chřipky vypukla v roce 1962 nejen v Líšni, ale i v celém Brně. Musely být zavřeny veřejné podniky jako divadla, kina a byl vydán zákaz veřejného masového shromažďování. Pololetní prázdniny na školách, které trvaly sedm dní, byly prodlouženy na tři týdny. Nemoc nejvíce ohrožovala staré lidi. V tomto období bylo zaznamenáno i přes čtyřicet pohřbů denně. V České republice onemocnělo celkem 3,5 miliónů lidí. Tento stav trval celý měsíc.

Začátkem ledna byly na trati tramvaje č. 10 z Brna do Líšně nasazeny nové, modernější tramvaje. Jednalo se o uzavřené vozy. První vůz jezdil bez průvodčího, jelikož v něm byl zaveden automat na jízdenky. Další změnou, kterou se Líšeň mohla pochlubit, byla přestavba kina Svět. Vybaveno bylo zvukovou aparaturou, plátnem o rozměrech 9,2 x 4,2m a hledištěm s 297 sedadly. Filmy se promítaly dvakrát denně, vždy v 18hod a 20hod.¹⁵⁷

¹⁵³ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha XIII., str. 96.

¹⁵⁴ Tamtéž, str. 154.

¹⁵⁵ Tamtéž, str. 169.

¹⁵⁶ BĚLINA, PAVEL a kol. *Dějiny země koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, str. 277.

¹⁵⁷ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha XIII., str. 351.

Další důležitou stavbou byla věž na Hádech. Tato padesát metrů vysoká věž sloužila k přenosu televizního signálu mezi Brnem a vysílačem Kojálem u Lipovce. Zároveň s výstavbou vysílače byla stržena tzv. Vila na Hádech, kterou v roce 1928 nechal vybudovat tehdejší majitel cementárny a kamenolomu.

Důvod jejího vzniku byl velice zajímavý. U cesty směrem k lomu se nacházelo vojenské cvičiště, na kterém se často střílelo ostrými náboji. Z tohoto důvodu museli dělníci, kteří šli na odpolední směnu čekat, až bude střelba ukončena. To samozřejmě vedlo k narušování provozu v lomu i cementárně. Postavením vily byla tato cvičení zrušena.¹⁵⁸

V roce 1964 byla v Líšni otevřena první samoobsluha se smíšeným zbožím. Další důležitou stavbou byla rekreační vodní nádrž v Mariánském údolí tzv. Muchova bouda. Původně zde stávala dřevěná stavba, ve které Tomáš Mucha prodával občerstvení turistům.

Během roku 1964 došlo nejen k výstavbě nových budov, ale také ke zrušení těch starých. Například během měsíce března a dubna byla stržena za pomoci vojenské jednotky stará radnice. O stáří radnice se nedochovaly žádné záznamy. Předpokládá se ale, že byla postavena hned poté, co byla Líšeň povýšena na městečko. To se stalo na žádost Jana Leskovce z Leskovic a na Cerekvici v roce 1558.

V lednu 1965 byly započaty práce se stržením další staré budovy, tentokrát se jednalo o tzv. palírnu. První zpráva o ní pocházela z roku 1873, kdy se zde destilovala vína. V roce 1874 byla zrekonstruována a její účel změněn na školu. Po zbudování nové školní budovy se z palírny stal chudobinec. Využívala se až do roku 1963, kdy přízemí sloužilo jako sklad pro zbraně místního dobrovolného sboru požárníků.¹⁵⁹

Dne 25. dubna 1965 uběhlo dvacet let od osvobození Líšně Rudou armádou. Při této příležitosti bylo vzpomínáno na oběti, které zahynuli při leteckých náletech,

¹⁵⁸ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha XIII., str. 386.

¹⁵⁹ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 140.

na ty, kteří zemřeli v koncentračních táborech a v zahraničním odboji. Z Líšně to bylo celkem šedesát čtyři lidí.¹⁶⁰

5 Nástin vývoje v městské části Brno-Líšeň v letech 1965–1989

V roce 1970 bydlelo v Líšni 6919 osob v 1839 domech. Tento počet klesl v roce 1980 na 6266 obyvatel žijících v 1875 domech. V roce 1971 se stala Líšeň součástí Brna XII-Líšeň. Další změnu představoval rok 1975, kdy se stala částí Brna IV. a Místní národní výbor Brno XII. zanikl.¹⁶¹

V tomto období měla stará Líšeň tři vzdělávací instituce. Jednalo se o základní školu na Holzově ulici, dále pak na Pohankově ulici a v klášteře. V roce 1982 se tyto tři základní školy spojily v jeden celek.

Výstavba sídliště, která probíhala od roku 1975 do roku 1985, rozdělila Líšeň na starou a novou část. V roce 1982 byla v nové Líšni postavena základní škola na Masarově ulici a o tři roky později škola na ulici Novolíšeňská.¹⁶²

V souvislosti se zbudováním sídliště se do Líšně vrátila tramvajová doprava. Nová tramvajová dráha vznikla ve třech fázích a vedla z Juliánova podél objektu podniku Zetor, středem sídliště až na ulici Jírova. Také vzrostl počet obchodů a služeb.¹⁶³

Největším podnikem byl Zetor, ve kterém se od roku 1976 vyráběly zejména zemědělské traktory. Tato továrna byla součástí Zbrojovky Brno a představovala důležitý zdroj pracovních míst. V Líšni však stále převažoval počet drobných podnikatelů, kteří svoji živnost provozovali ve svých rodinných domech.

¹⁶⁰ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha XIII., str. 386.

¹⁶¹ BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, str. 106.

¹⁶² Tamtéž, str. 180.

¹⁶³ Tamtéž, str. 192.

5.1. Dějiny městské části Brno-Líšeň v letech 1965–1989

Rok 1968 se v Československu nesl v duchu určitého uvolnění a reform. Prezident Antonín Novotný byl zbaven funkce prvního tajemníka a o pár měsíců později rezignoval zcela. Novým prezidentem byl zvolen Ludvík Svoboda, který jmenoval novou vládu v čele s Oldřichem Černíkem. Politické, ekonomické a společenské reformní požadavky vlády byly shrnuty v Akčním programu KSČ.¹⁶⁴

Demokratizační proces v Československu však nesouhlasně pozorovaly země Varšavské smlouvy, především pak SSSR. Vytváření nových organizací, obnovování spolků, uvolňování cenzury apod., vnímaly socialistické země jako hrozbu.¹⁶⁵

Dne 18. srpna 1968 se konala v Moskvě schůze, na které se sešli nejvyšší političtí představitelé Bulharska, Maďarska, NDR, Polska a Sovětského svazu. Na této schůzi se jednalo o řešení, které by zastavilo probíhající změny v Československu. Nakonec bylo rozhodnuto zahájit okupaci tohoto území.¹⁶⁶

K obsazení Československa došlo v noci z 20. na 21. srpna 1968. Dne 23. srpna bylo zahájeno sovětsko-československé jednání v Moskvě, jehož výsledkem byl souhlas s přítomností sovětských vojsk na československém území. Na konci října byl přijat zákon o federativním uspořádání českých zemí a Slovenska. Název státu byl změněn na Československou socialistickou republiku a byla obnovena vedoucí úloha KSČ, jejímž tajemníkem byl jmenován Gustáv Husák.

V letech 1965-1972 byla Líšeň na vrcholu stavebních úprav. Výrazným způsobem byla rozšířena vodovodní síť. Téměř 2/3 domácností na ni bylo napojeno. Další rozvoj vodovodní sítě brzdila nedostatečná kapacita čerpací stanice na Stránské skále. Z tohoto důvodu byly další stavební činnosti rozplánovány až do roku 1976. Také v oblasti kanalizace a plynového vedení došlo k výraznému pokroku. Elektrická energie byla zatím jediným zdrojem dostupným pro celou Líšeň. Výstavba chodníků a silnic dosáhla vrcholu až koncem roku 1971. Důvodem byl nedostatek potřebného materiálu.

¹⁶⁴ BĚLINA, PAVEL a kol. *Dějiny zemí koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, str. 283.

¹⁶⁵ Tamtéž, str. 284.

¹⁶⁶ FIDLER, JIŘÍ. *21. 8. 1968 Okupace Československa, Bratrská agrese*. Praha: Havran, 2003, str. 160.

V Mariánském údolí bylo vybudováno osvětlení a na náměstí postavena samoobsluha s potravinami a domácími potřebami. Doposud byla totiž převážná část obchodů umístěna v rodinných domech.¹⁶⁷

Pro zvýšení úrovně životního prostředí došlo k výstavbě tří rekreačních nádrží na Říčkách. Ty jsou využívány dodnes, v létě plavci a rybáři, v zimě zejména příznivci zimních sportů. Je zde také mnoho turistických tras a míst k občerstvení.¹⁶⁸

Dne 31. prosince 1973 zemřel poslední soukromý kovář v Líšni. Jmenoval se Alois Hrubý a kromě svého řemesla se věnoval montáži a opravě kostelních zvonů. Za zmínku stojí i jeho činnost v období 2. sv. války, kdy se společně se svou manželkou a dalšími rodinami zapojil do boje proti fašismu. Poskytovali potraviny čtyřčlenné anglické parašutistické partyzánské skupině Wolfram, které velel kapitán Josef Otisk. Za to si po válce vysloužili vyznamenání.¹⁶⁹

Od roku 1974 byla v plánu výstavba muzea historických tramvají v Líšni, na místě bývalého nádraží. K vidění zde měla být téměř celá vývojová řada vozů brněnské městské hromadné dopravy. Na výstavě se také měla nacházet parní lokomotiva tzv. „Karolínka“, jejíž provoz byl zahájen v roce 1900 a ještě po 2. sv. válce odvážela trosky z brněnských ulic. Návštěvníci mohli spatřit i tzv. „Gráčku“, která zahajovala elektrickou tramvajovou dopravu a motorový vůz „Salón“ původně určený k jízdě na trase Bratislava-Vídeň. Kromě toho zde byly vystavovány i řady dalších vozů, například z Ostravy, Olomouce, Prahy atd. Mělo se tedy jednat o expozici historie hromadné dopravy v ČSSR. Kromě muzea vzniklo v líšeňském zámku stomatologické oddělení.

V roce 1975 se stal prezidentem Gustáv Husák, za jehož vlády došlo k tzv. normalizaci ve všech oblastech politiky, kultury a hospodářství.

Dne 11. listopadu 1975 byl schválen návrh na sloučení Místního národního výboru s Obvodním národním výborem Brno IV. v jeden správní celek ONV Brno IV.

V roce 1975 se díky iniciativě Boženy Závodníkové a Antonína Valoušky, uskutečnila v hostinci U Lípy náborová schůze. Pan R. Langer na ní promítal vlastní

¹⁶⁷ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha ONV XII. v Brně-Líšni, str. 65.

¹⁶⁸ Mariánské údolí Brno [on line], [cit. 2012- 15-05]. Dostupné ke dni 5. 3. 2013 na WWW: <http://www.mojebrno.wz.cz/inka--brno-dalsi-zajimavosti-marianske-udoli.html>

¹⁶⁹ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha ONV XII. v Brně-Líšni, str. 121.

film z roku 1939, který ukazoval občany Líšně ve starolíšeňských krojích. Cílem filmu bylo vzbudit zájem zúčastněných o udržení líšeňských zvyků. Díky patnácti zájemcům se podařilo založit Národopisný soubor Líšňáci a již 7. května 1976 se konalo jejich první taneční vystoupení v brněnské Kinokavárně.¹⁷⁰

Roku 1976, uběhlo 80 let od založení školy na ulici Pohankova. K této příležitosti se pořádala slavnostní akademie v Dělnickém domě na Klajdovské ulici. Zároveň se v budově školy konalo setkání bývalých žáků a učitelů. Ke spatření zde byla i výstava žákovských prací.¹⁷¹

Důležitou přeměnou prošel v roce 1976 starý hřbitov, který se nacházel na Trnkově ulici. Nepohřbívalo se zde již od roku 1958, kdy byl na ulici Šimáčkova zřízen nový hřbitov. Ovšem hroby s ostatky na starém hřbitově stále zůstávaly. V dubnu proto byly započaty likvidační práce, které trvaly až do října. Zůstaly zde pouze stromy a malá kaple nacházející se v jižní části. V roce 1977 na jeho místě vznikl malý park.

Od 1. října 1976 došlo ke změně názvu ze Závodů na valivá ložiska a traktory na Zetor, národní podnik. Firma se soustředila zejména na výrobu traktorů a je i v současné době v provozu.

Velkou změnu představovala pro Líšeň výstavba sídliště, která probíhala až do roku 1985. Hlavním důvodem byla potřeba vytvořit bydlení především pro pracovníky již zmiňovaného Zetoru. Na návrhu sídliště pracovali brněnští architekti Viktor Rudiš, František Zounek, Vladimír Palla a Aleš Janeček. Po vybudování sídliště se území Líšně rozdělilo na novou Líšeň, kterou tvořily panelové domy. Naopak stará Líšeň byla tvořena původní zástavbou a rodinnými domy.¹⁷²

V plánu bylo postavit panelové domy se 7002 byty pro 23 450 občanů. Sídliště se mělo rozkládat na pozemcích původních tratí Písky, Vinohrady, Mogruntý, Habří, Padělky, Ocasov až po rekreační oblast Hády. Většina panelových domů měla mít osm pater, 1509 čtyři patra a jen 70 z nich měly být dvoupodlažní.¹⁷³

Dne 1. ledna 1977 bylo JZD Brno-Líšeň připojeno k JZD Brno-Tuřany.

¹⁷⁰ TRÁVNÍČEK, JOSEF a kol. *Národopisný soubor Líšňáci*. Brno: Národopisný soubor Líšňáci, 2005, str. 3.

¹⁷¹ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha ONV XII. v Brně-Lišni, str. 261.

¹⁷² LESOVÁ, PAVLÍNA: *Brněnská sídliště*, diplomová práce, Brno, 2011, str. 37.

¹⁷³ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha ONV XII. v Brně-Lišni, str. 458.

Součástí tohoto družstva bylo i JZD Přízřenice, JZD Chrlice, JZD Komárov a JZD Slatina. Společně nesly název JZD Mír Brno-Tuřany.

Rok 1978 byl zahájen kulturní událostí. Dům umění města Brna, Jihomoravské státní lesy a Svaz českých výtvarných umělců Jihomoravského kraje uspořádaly výstavu akademického malíře Bohuše Jágra. Lidé se s jeho uměleckými výtvary mohli seznámit v Domě pánů z Kunštátu v Brně na Dominikánské ulici.

Bohuš Jágr, akademický malíř a grafik, se narodil dne 3. července 1907 v Líšni. Vyučil se sochařem a řezbářem. Posléze dálkově vystudoval brněnskou školu uměleckých řemesel.¹⁷⁴ V roce 1946 se stal členem Bloku výtvarných umělců v Brně a posléze členem Svazu československých výtvarných umělců, kde působil do své smrti. Podílel se na mnoha výstavách a jeho grafické listy byly zakoupeny pro Národní galerii, ministerstvo školství a ministerstvo zahraničí.¹⁷⁵

V roce 1980 vyrostl v rozestavěném sídlišti komplex prodejen potravin a střediska služeb. Důležité bylo také do těchto míst zajistit dopravní spojení. Od června 1986 začaly jezdit tramvaje číslo 10 z Líšně do zastávky Třída vítězného února, dnešní Novolišeňská.

Zásadní událostí, která změnila vývoj celého Československa, se stala demonstrace, která se konala dne 17. listopadu 1989. Jednalo se o den 50. výročí popravy devíti českých představitelů studentského hnutí a uzavření vysokých škol. Ovšem brutální rozehnání demonstrace vyvolalo hromadné písemné protesty, které vedly k vytvoření opozičního hnutí proti režimu s názvem Občanské fórum. Také na Slovensku se zformovalo hnutí, které se jmenovalo Veřejnost proti násilí.¹⁷⁶

Po 20. listopadu se také obyvatelé z Líšně účastnili bouřlivých manifestací konaných na náměstí Svobody v Brně. Dne 24. 11. vzniklo na umělecké škole na Trnkově ulici Občanské fórum učitelů a o týden později pak Občanské fórum Líšeň, v jehož čele stáli Pavlína Rýglová, Zdeněk Krček a Karel Fux.¹⁷⁷

Po ustanovení dvanáctičlenného koordinačního výboru se líšeňští obyvatelé scházeli každý týden v kině Svět. Většinou se řešily problémy týkající nedostatku

¹⁷⁴ Encyklopedie Brna [on line], [cit. 2012- 03-10]. Dostupné ke dni 5. 3. 2013 na WWW: http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=12174

¹⁷⁵ Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha ONV XII. v Brně-Líšni, str. 403.

¹⁷⁶ BĚLINA, PAVEL a kol. *Dějiny země koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, str. 309.

¹⁷⁷ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brno-Líšeň.

škol, dopravy, rekonstrukce Dělnického domu apod. Občanské fórum zůstalo vůdčí silou až do parlamentních voleb, které se konaly v červnu 1990 a ve kterých zvítězil Moravskoslezský demokratický blok s počtem 125 690 hlasů.¹⁷⁸

Dne 24. listopadu se konalo zasedání Ústředního výboru KSČ, na kterém podalo Jakešovo vedení demisi, tím odstartovalo ústup komunistů od moci. Kvůli narůstajícímu tlaku odstoupil ze své funkce prezidenta i Gustáv Husák. Nově ustanovená vláda národního porozumění v čele s Mariánem Čalfou zrušila ihned ústavní článek o vedoucí úloze komunistické strany. Dne 29. prosince 1989 byl prezidentem zvolen Václav Havel.¹⁷⁹

6 Přehled významných událostí vývoje městské části Brno-Líšeň od roku 1989 až po současnost

V roce 1991 bydlelo v Líšni 26 476 obyvatel. Tento nárůst obyvatel zapříčinila výstavba sídliště, od které uplynulo již šest let. S tak vysokým počtem obyvatel se Líšeň stala třetí nejlidnatější z dvaceti devíti městských částí Statutárního města Brna. Mezi nejpočetnější národnostní menšiny patřili Slováci, kterých zde v těchto letech žilo 572. Dále zde bylo 45 obyvatel maďarské národnosti, 42 polské, 23 romské, 10 ukrajinské a 2 Rusíni.¹⁸⁰

Velký nárůst obyvatel zapříčinil problémy ve školství, které se dotkly zejména nové Líšně. I přesto, že byly v sídlišti postaveny dvě základní školy, o kterých jsem se zmiňovala již v předešlé kapitole, jejich kapacita byla nedostatečná. Z tohoto důvodu muselo mnoho dětí z Líšně dojíždět nejen do školy v Židenicích, ale také do jiných částí Brna, například na Lesnou. Východiskem z této situace mělo být otevření třetí základní školy na ulici Horníkova.¹⁸¹

V roce 1991 byla v nové Líšni na ulici Horníkova otevřena poliklinika. Pro

¹⁷⁸ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšeň.

¹⁷⁹ BĚLINA, PAVEL a kol. *Dějiny země koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, str. 310.

¹⁸⁰ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšeň.

¹⁸¹ Tamtéž.

obec to znamenalo zlepšení zdravotní péče, jelikož doposud museli občané za každým vyšetřením jezdit minimálně do Židenic. Naopak došlo ke zrušení pošty ve staré části Líšně.

S počtem obyvatel narůstala v Líšni i kriminalita. Proto obecní zastupitelstvo usilovalo o umístění a zbudování četnické stanice v Líšni. Za tímto účelem byla přebudována část bývalé restaurace u Hejlů na policejní stanici. Zpočátku v ní pracovali tři zaměstnanci, kteří měli k dispozici jeden automobil. Od roku 1995 se počet policistů rozrostl na čtrnáct.

Dopravní spojení mezi Brnem a Líšní zajišťovaly autobusové linky č. 55 jedoucí z Mariánského údolí na Hlavní nádraží a č. 58, které odjížděly z Obecké ulice a končily v Brně na ulici Česká. S okrajovými částmi Brna byla Líšeň spojena autobusem č. 45, který jezdil z náměstí Karla IV. na Lesnou a dále č. 78 směřující z Chrlíc k Zetoru, odkud navazovala linka č. 83 do Řečkovic. Ze sídliště vedly do Brna další tři autobusové linky a jedna trolejbusová. Sídliště je s Brnem také propojeno tramvajovou linkou, která měla být prodloužena až do staré Líšně.¹⁸²

V obchodním sektoru začalo narůstat počet drobných obchodů a kiosků a to zejména ve staré Líšni. Na sídlišti nebylo totiž k dispozici dostatek vhodných prodejních prostorů. Také ve sportovním dění Líšně se projevíly společenské a politické změny. Tělovýchovná jednota Spartak Líšeň byla přejmenována na Sokol, kterému byl navrácen majetek. Sídlem Sokola byla sokolovna na ulici Belcredi, kterou tvořily dvě tělocvičny a venkovní hřiště. Dále došlo k opětovnému založení fotbalového klubu SK Líšeň. Kromě skautské organizace fungovala v Líšni také pionýrská skupina s názvem „Hády“.

V září roku 1991 začalo obecní zastupitelstvo tisknout Líšeňské noviny, které byly vydávány před válkou akademickým malířem Bohušem Jágrem. Noviny měly šest stran a informovaly obec o kulturním dění, sportu apod. Vycházely jako měsíčník vždy na začátku měsíce. Zpočátku byly k dispozici v některých obchodech či společenských centrech. Od roku 1996 jsou roznášeny do všech domácností.¹⁸³

Dne 1. 1. 1992 byl podle restitučního zákona navrácen líšeňský zámek

¹⁸² Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšeň.

¹⁸³ Tamtéž.

původnímu majiteli, tedy rodu Belcredi. Během roku probíhalo navrácení dalšího majetku vlastníkům, kteří si o něj zažádali. Pro obecní úřad to znamenalo hledat si nové místo pro svoji působnost. Původně stála radnice na nám. Karla IV., v 50. letech byla ale zbourána, aby uvolnila místo samoobsluže. Od té doby sídlil bývalý Místní národní výbor v domě u Kolejů na nám. Karla IV. a posléze na zámku. Poté co byl v 70. letech Místní národní výbor zrušen a obec přešla pod Obvodní národní výbor Brno IV. se sídlem na ulici Křenová, museli si líšeňští občané vyřizovat všechny své záležitosti zde. Až v roce 1991 přešla samospráva a státní správa do jednotlivých městských částí. Obecní úřad začal znovu fungovat v místnostech na zámku, ale po jeho navrácení majitelům bylo nutné tento objekt vyklidit a hledat si nové místo. Jako vhodné místo byl zvolen pozemek na ulici Jírova. Podle plánu měla být nová radnice postavena za dva roky.¹⁸⁴

Významným dnem byl 1. leden 1993. V tento den totiž došlo k rozdělení Československé federativní republiky na dva samostatné státy. Prvním státem byla Česká republika, v jejímž čele stál prezident Václav Havel a druhým státem byla Slovenská republika s prezidentem Michalem Kováčem.¹⁸⁵

Díky velkému úsilí, které vyvinulo v jednáních ředitelství ZŠ na Holzově ulici, SRPŠ, zastupitelstvo i úřad MČ, se podařilo získat od Magistrátu města Brna peníze na přístavbu školy. Na podzim roku 1993 byly započaty stavební práce pravého křídla ZŠ na Holzově ulici. Stavební plán zahrnoval učebny, jídelnu s kuchyní, dvě tělocvičny a sociální zařízení. S otevřením nového křídla se počítalo ve školním roce 1995/96.¹⁸⁶

Zimní měsíce roku 1993 se nesly ve znamení plesů a zábav. Plesová sezóna byla zahájena dětským karnevalem v sokolovně, poté následoval ples fotbalistů. Závěr plesové sezóny patřil plesu pořádaným Sdružením rodičů a přátel školy a ředitelstvím školy. Tento ples se konal v tělocvičně a přilehlých prostorách školy na Holzově ulici.

Od 31. ledna 1994 začali v Líšni provozovat svou lékařskou praxi MUDr. Příborská a MUDr. Čechová. Nové prostory k ordinování byly zřízeny na

¹⁸⁴ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšeň.

¹⁸⁵ BĚLINA, PAVEL a kol. *Dějiny země koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, str. 316.

¹⁸⁶ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšeň.

náměstí Karla IV.

Dne 26. 6. 1993 byla v nové Líšni slavnostně otevřena ZŠ Horníkova a o rok a půl později dvě nové tělocvičny této školy. Celkově tento objekt zabíral 849m².

Nedílnou součástí kulturního života v Líšni byla pobočka knihovny Jiřího Mahena, která se nacházela v místnosti líšeňského zámku a na sídlišti, v objektu nákupního centra Masarova, kde byla čtenářům k dispozici i studovna.

Dne 26. ledna 1995 byla slavnostní vernisáží zahájena činnost galerie Hády na ZŠ Horníkova. Galerie byla umístěna v posledním poschodí školy, kde mělo k výstavám k dispozici 100m dlouhou chodbu. Zároveň mohli návštěvníci posedět na terase s výhledem na celé Brno. Výstavy byly každý měsíc obměňovány.¹⁸⁷

První den ve školním roce 1995/96 bylo za velké účasti veřejnosti otevřeno nové křídlo základní školy Holzova. Za asistence ředitele školy Mgr. Purkerta přestříhl starosta Ing. Vondál slavnostní stuhu. Přístavbu projektoval architekt Ing. J. Pípa a stavbu prováděla firma Čáslava. Celkové náklady na stavbu činily 130 000 miliónů korun.¹⁸⁸

Dne 2. října 1995 došlo ke slavnostnímu otevření další stavby v Líšni. Tentokrát se jednalo o první část nové radnice na ulici Jírova 2. Po přestřižení pásky se konal v radničním sále kulturní program, po kterém následovala prohlídka nového objektu.

V roce 1996 došlo díky velkému počtu žádostí občanů k vybudování telefonní sítě ve staré Líšni. Firma SPT Telecom plně hradila veškeré výdaje. Přípojka telefonního kabelu byla zavedena do každého domu a záleželo na každém zvlášť, zda bude chtít stanici zřídit hned nebo později. Zároveň s telefonním kabelem byl do výkopu pokládán i kabel pro kabelovou televizi, kterou provozovala firma Infotel.

Stejně jako se proměňoval vzhled staré Líšně, měnila se i podoba Mariánského údolí. Bývalý Pernikářův mlýn zdědili jeho vnuci, kteří na jeho místě zřídili restauraci pro turisty. V místech bazénu, který bývalý majitel vybudoval před mlýnem, zde vzniklo volejbalové hřiště. Také Kadlecův mlýn byl přestavěn na restauraci. Tribuna, na které se odehrávaly různé slavnosti, v roce 1994 vyhořela a její ruiny byly z rozhodnutí Magistrátu města Brna odstraněny o tři roky později.

¹⁸⁷ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšeň.

¹⁸⁸ Tamtéž.

Pozemek, na kterém původně stála, si od rodiny Belcrediových pronajal podnikatel Josef Pavlík z Podolí. Ten zde postavil dětský zábavní park pojmenovaný „Rodeo“ a restauraci „Na Chaloupce“. Otevření tohoto objektu proběhlo v květnu 1997.¹⁸⁹

Dne 30. dubna 1998 byl slavnostně zahájen provoz na podzemní zastávce Jírova. Došlo tak k protáhnutí tramvajové linky č. 8 ze stanice Kotlanova do zastávky Jírova v Líšni. Trať se tím prodloužila o 620 metrů. Jednalo se o první podzemní zastávku v Brně, která byla v roce 2004 protažena o 430 metrů do zastávky Mífkova, čímž se přiblížila k nám. Karla IV.

Bylo běžnou záležitostí, že téměř každá obec měla svoji vlajku, kterou používala při různých slavnostech. Ovšem Líšeň byla jedna z mála městských částí Brna, která vlastní vlajku neměla. Z tohoto důvodu rada městské části rozhodla o vypracování jejího návrhu. Odborná heraldická komise vytvořila tři návrhy, které byly předloženy k projednání na zasedání zastupitelstva městské části Brno-Líšeň. Zastupitelstvo se rozhodlo postoupit všechny tři návrhy veřejnosti, která měla vybrat jeden z nich. K návrhu se vyjádřilo celkem 69 občanů a 55 z nich hlasovalo pro první variantu. Vlajka tedy dostala červený podklad, na kterém byl žlutý vinný lis a v něm dva zelené hrozny.¹⁹⁰

V roce 1999 byl otevřen na ZŠ Holzova plavecký bazén. Tento bazén měl být k dispozici především žákům druhých a třetích tříd všech líšeňských škol i škol z blízkého okolí k výuce plavání. Doposud museli tito žáci dojíždět do veřejných lázní v Brně. V odpoledních hodinách byl bazén volně otevřený pro veřejnost.¹⁹¹

Ještě v roce 1999 byla druhá část líšeňské nové radnice na ulici Jírova stále nedokončená. Jelikož městská část Brno-Líšeň měla obřadní síň v pronajatých prostorách líšeňského zámku, byl tento záměr z finančních důvodů zamítnut. Hledalo se tedy nové řešení využití tohoto objektu. Nakonec zde byly umístěny kanceláře příspěvkové organizace Správa majetku Líšně a pobočka knihovny Jiřího Mahena.

Dne 13. října 1999 bylo slavnostně otevřeno Salesiánské středisko pod poliklinikou na Horníkově ulici. Jednalo se o stavbu, která měla zajistit vhodné

¹⁸⁹ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšně.

¹⁹⁰ Tamtéž.

¹⁹¹ Tamtéž.

využití volného času dětí a mládeže pod vedením zkušených instruktorů.

Následující dva roky se v Líšni uskutečnilo velké množství stavebních úprav. Probíhalo postupné odkanalizování staré zástavby a její napojení na sídliště. Před 2. sv. válkou byla v Líšni vybudována dešťová kanalizace pouze na hlavních ulicích. Jednalo se o ulice Ondráčkova, Šimáčkova, nám. Karla IV., Belcredi a Karolíny Světlé. Tato kanalizace byla napojena na Líšeňský a Mariánský potok, které ústí do Říčky v Mariánském údolí. Za komunistického režimu byly vybudovány další kanalizace, které ovšem neodpovídaly stávajícím předpisům.¹⁹²

V kulturní oblasti proběhla celá řada akcí. Například se pořádaly plesy, dětský karneval, řada koncertů v kině Svět, Líšeňský kulturní podzim v Galerii Hády, den otevřených dveří na líšeňské radnici atd.

V srpnu roku 2002 byla započata investiční akce s názvem „Regenerace obecních panelových domů.“ Obnova spočívala v jejich zateplení, vytvoření barevných fasád, výměně oken, balkonových dveří, balkonového zábradlí, odvodnění balkonů a lodží a úpravě vstupních dveří. První domy byly dodělány v roce 2003 na ulicích Zikova, Masarova, Horníkova a postupovalo se dále. Tyto práce měly být dokončeny do konce roku 2004.¹⁹³

Ve dnech 13. a 14. června 2003, kdy byl starostou Líšně Mgr. Jiří Janišťín, probíhalo na území České republiky referendum o jejím vstupu do Evropské unie. V Líšni se hlasování účastnilo 54, 8% voličů, tedy 11 339 občanů. Z nich 78, 74% bylo pro přistoupení k EU a 21, 26% bylo proti vstupu.¹⁹⁴

Dne 1. září 2003 byla otevřena střední Církevní zdravotní škola v Líšni na ulici Šimáčkova č. 1. Škola byla postavena ve dvorním traktu bývalého kláštera. Kromě všeobecných a odborných předmětů zde byla také vyučována křesťanská etika a základy křesťanství.¹⁹⁵

Na podzim roku 2003 byla zahájena rekonstrukce samoobsluhy Charlie centrum na nám. Karla IV. Byla zde potřeba upravit zejména provozní část, která nevyhovovala z hygienických důvodů. Tyto úpravy byly dokončeny v prosinci ještě

¹⁹² Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšně.

¹⁹³ JANIŠŤÍN, JIŘÍ, Regenerace obecních panelových domů v Brně-Líšni, *Líšeňské noviny*, roč. 15/2005, číslo 5(květen), str. 1.

¹⁹⁴ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšně 2003, str. 12.

¹⁹⁵ Tamtéž, str. 21.

toho roku. Od února 2004 zde probíhaly další stavební práce, kterými mělo dojít k rozšíření samoobsluhy.¹⁹⁶

Dne 28. února 2003 byl zvolen novým prezidentem České republiky Václav Klaus. Za jeho působení se stala ČR dne 1. května 2004 jedním z 10 nových členských států Evropské unie. Jeho funkční období trvalo až do roku 2013, kdy se jeho nástupcem stal Miloš Zeman.¹⁹⁷

Od 1. ledna 2004 byl v Brně a blízkých obcích zaveden Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje. Do tohoto systému byly zařazeny všechny železniční stanice na území města Brna. Pro obyvatele to znamenalo možnost cestovat v rámci jedné jízdenky nejen tramvajemi, trolejbusy a všemi linkami autobusů, ale také vlaky. Byla vytvořena zóna 100, kterou tvořilo centrum Brna, dále zóna 101, která zahrnovala okrajové čtvrtě a poslední zónou byla zóna 102 nacházející se mimo území města Brna.

Městská hromadná doprava v Líšni zůstala téměř nezměněna. Došlo k prodloužení autobusových linek č. 58 a 78. Autobus č. 58 končil místo Staré osady na ulici Životského a linka č. 78 byla prodloužena z ulice Houbalova přes Vinohrady na Starou osadu. Autobusová linka č. 55, která jezdila do Mariánského údolí, byla změněna na č. 45 a nakonec došlo ke zrušení nočních tramvajových linek, které byly nahrazeny nočními autobusovými linkami č. 90 až 99 jedoucimi na hlavní nádraží.¹⁹⁸

V roce 2005 vstoupilo budování kanalizace do poslední fáze. Podmínkou získání dotace z Evropské unie bylo dokončit napojení kanalizačních přípojek do rodinných domů a dalších objektů do jara roku 2006. Z tohoto důvodu byli na stavební odbor ÚMČ přijati další odborníci, kteří měli zajistit splnění termínu.¹⁹⁹

Podnik Zetor patřil k největším podnikům na území Líšně a ročně prodal až 25 tisíc traktorů. Ovšem po roce 1989 se dostal do vážných ekonomických problémů, které vyústily k propuštění mnoha zaměstnanců a poklesu výroby asi na 6000 traktorů ročně. V roce 2002 tuto firmu odkoupila slovenská společnost HTC holding, která se snažila přijít na způsob jak stabilizovat zisk. Východiskem se stal

¹⁹⁶ GUSTA, LADISLAV, Proměna Charlie centra, *Líšeňské noviny*, roč. 14/2004, číslo 2(únor), str. 2.

¹⁹⁷ Prezident ČR [on line], [cit. 2003- 05-03]. Dostupné ke dni 27. 3. 2013 na WWW: <http://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/vaclav-klaus/zivotopis.shtml>

¹⁹⁸ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšeň 2004, str. 2.

¹⁹⁹ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšeň 2005, str. 3.

projekt nazvaný „Zetor new“, který byl poprvé představen v září 2004 a díky 75 miliónové investici dokončen již k 30. 5. 2005. Pro občany z Líšně to znamenalo novou pracovní příležitost.²⁰⁰

V listopadu roku 2005 byly ukončeny práce na kanalizaci ve staré Líšni. Celková hodnota této rozsáhlé stavby dosáhla cca 800 mil. Kč. Kanalizaci tvořila dvě potrubí. Jedno bylo určeno pro dešťovou vodu a bylo napojeno do líšeňského potoka. Druhé bylo splaškovou kanalizací, do kterého byly vedeny odpadní vody z domácností a bylo napojeno do kanalizačního přivaděče na ulici Podolská.²⁰¹

V oblasti obchodu a služeb byla u podniku Zetor postavena samoobsluha Lidl a na ulici Jírova zahájena stavba prodejny Albert, která byla slavnostně otevřena dne 14. 6. 2006.

Za účasti primátora města Brna Richarda Svobody, starosty městské části Jiřího Janištína a zástupců SK Líšeň bylo dne 12. 8. 2006 uvedeno do provozu nové fotbalové hřiště s umělým povrchem. Zároveň byly zrekonstruovány i šatny, sociální zařízení, kabiny, prádelna, sklad a byt správce.²⁰² V měsíci srpnu proběhlo také představení *Limonádový Joe* ochotnického divadelního spolku Sebranka, konané v zámeckém parku.

Během roku 2006 byly vydány tři publikace týkající se historie Líšně. Autorem první knihy *Proměny století* je Přemysl Dížka. Tato publikace obsahuje 142 historických i současných fotografií Líšně. Další kniha se nazývá *Lidový kroj v Brně-Líšni* a byla vydána vedoucím folklorního souboru dr. Josefem Trávníčkem. Poslední a zároveň nejrozsáhlejší knihou je *Svatý Jan to vše viděl* od Jiřiny a Ludvíka Belcredi. Tato publikace seznamuje čtenáře s dějinami Líšně od pravěkých nálezů na tomto území až po rok 1944.

Ve dnech 20. až 21. října 2006 se konaly volby do zastupitelských obcí. V městské části Brno-Líšeň hlasování probíhalo v devatenácti volebních okrscích, do kterých přišlo odevzdat svůj hlas 7 423 voličů. Ve volbách zvítězila ODS s deseti mandáty, Líšeňský blok a ČSSD získaly pět mandátů. Čtyři mandáty získala KDU-ČSL, tři mandáty KSČM a dva ZB pro Líšeň. Všechny jmenované strany

²⁰⁰ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšně 2005, str. 8.

²⁰¹ JANIŠTÍN, JIŘÍ, Dokončení kanalizace v Líšni, *Líšeňské noviny*, roč. 14/2005, číslo 11(listopad), str. 1.

²⁰² Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšně 2006, str. 13.

kromě ODS a KSČM vytvořily koalici a získaly v zastupitelstvu nadpoloviční většinu hlasů. Na prvním zasedání ZMČ byla zvolena starostkou PhDr. Jiřina Belcredi.²⁰³

Během roku 2007 došlo zejména k rekonstrukci některých vzdělávacích objektů. V mateřské škole na ulici Šimáčkova (ve dvoře bývalého kláštera) se opravila sociální zařízení i dvůr. Mateřským školám Trnkova a Synkova byly upraveny zahrady.²⁰⁴ Od školního roku 2007/2008 ZŠ Holzova disponovala multimediální učebnou, která byla vybavena interaktivní tabulí a počítačem. Koncem roku 2008 byly také ukončeny práce na zateplení nad bazénem a oprava střechy na ZŠ Pohankova.

Dne 10. dubna 2008 došlo ke změně ve vedení radnice v Líšni. Bývalá koalice nemohla pokračovat v další práci zejména díky velkým problémům ve vzájemné komunikaci. Nově vytvořená koalice složená z ČSSD, ODS a nezávislých zvolila starostou Mgr. Jiřího Janišťina.²⁰⁵

V roce 2009 byl zahájen provoz nového víceúčelového hřiště s umělým povrchem a také minigolfu na ulici Trnkova 13. Tento sportovní areál nechala zbudovat na svém pozemku Střední odborná škola a Střední odborné učiliště strojírenské a elektrotechnické.²⁰⁶

V roce 2010 byl zvolen novým starostou Mgr. Břetislav Štefan, který začal řešit problematiku nedostatku parkovacích míst zejména na sídlišti. V následujícím období byla vybudována parkoviště na ulici Zikova, při poliklinice Horníkova a na ulici Josefy Faimanové.²⁰⁷

Na konci května roku 2011 se v Líšni uskutečnil třídní festival „Líšeň sobě“. Program byl zahájen na nádvoří a v parku líšeňského zámku, kde probíhala různá hudební vystoupení. Druhý den se festival přesunul do Dělnického domu na Klajdovské ulici. Děti mohly využít skákacího hradu a zhlédnout divadelní

²⁰³ Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšeň 2006, str. 19.

²⁰⁴ BELCREDI, JIŘINA, Události roku 2007, *Líšeňské noviny*, roč. 17/2007, číslo 7 (červenec, srpen) 2007, str. 1.

²⁰⁵ JANIŠTÍN, JIŘÍ, Změna ve vedení radnice, *Líšeňské noviny*, roč. 18/2008, číslo 5 (květen), str. 1.

²⁰⁶ MELICHAR, JAN, Nové víceúčelové sportovní hřiště v Líšni, *Líšeňské noviny*, roč. 19/2009, číslo 7-8 (červenec, srpen), str. 6.

²⁰⁷ ŠTEFAN, BŘETISLAV, Řešíme parkování v Líšni, *Líšeňské noviny*, roč. 21/2011, číslo 9 (září), str. 1.

představení *Žabáci*. Poslední den se konalo fotbalové utkání mezi fotbalovým klubem SK Líšeň a představiteli obce líšeňské radnice.²⁰⁸

Lze tedy shrnout, že od roku 1989 došlo v městské části Brno-Líšeň ke značnému vývoji ve stavební i kulturní oblasti. V Líšeňských novinách se dokonce starosta Mgr. Jiří Janišťín vyjadřuje o Líšni jako o jedné z nejdynamičtější se rozvíjejících městských částí v Brně. I když je tento názor do jisté míry subjektivní, je pravdou, že rozvoj tohoto území pokročil výrazně dopředu.

Ve staré zástavbě byla vybudována nová komunikace včetně chodníků a také nová splašková i dešťová kanalizace. V dopravě došlo k prodloužení konečné tramvajové zastávky až k nám. Karla IV., čímž došlo k propojení staré Líšně se sídlištěm. Pokud se již zmiňuji o panelové zástavbě v nové Líšni, nesmím opomenout její regeneraci. Otevřením nových samoobsluh Lídl a Albert se zlepšily také služby v oblasti nakupování. Nízkoprahový klub Likusák na Vinohradech, občanské sdružení Nadacio Samaritanus, Salesiánské středisko pracující s mládeží a líšeňská Effeta nabízejí občanům zase sociální služby. Velmi aktivní jsou zejména občanská sdružení Národopisný soubor Líšňáček a Klub důchodců.

Každoročně se zde také pořádá velké množství společenských akcí. Zmíním například plesy, líšeňské hody, koncerty, besedy o Líšni, akci ke dni dětí v Mariánském údolí atd.

Doposud se občané mohli dozvědět o líšeňských událostech zejména z novin. Pro lepší komunikaci s občany byly zavedeny nové webové stránky, které se staly důležitým a vyhledávaným zdrojem informací.

²⁰⁸ Portal vlisni.cz, Proběhl festival Líšeň o sobě, *Líšeňské noviny*, roč. 21/2011, číslo 7 (červenec, srpen)2011, str. 12.

7 Využití diplomové práce pro pedagogické účely

Tato diplomová práce pojednává o dějinách městské části Brno-Líšeň. Zahrnuje vývoj Líšně od nejstarších dějin až po současnost. Práce se zabývá pravěkým osídlením tohoto území, změnami, které postihly Líšeň v době válek a poválečným vývojem. Závěr je tvořen informacemi o současném vývoji této městské části.

Téma je obsaženo v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání a je využitelné v hodinách Dějepisu nebo Výchovy k občanství. Na některých základních školách se vyučuje i předmět Regionální výchova, kde jsou žáci seznamováni s dějinami obce i blízkého okolí.

Následující příprava na hodiny je směřována k žákům osmých tříd líšeňských škol. Podklady jsou rozděleny do tří celků. První hodina je zaměřena na osvojení si základních informací o Líšni, druhá je konaná formou prohlídky technického muzea městské dopravy Líšni a třetí hodinu tvoří beseda s majitelem líšeňského zámku.

1. Vyučovací hodina

Téma: Významné mezníky v dějinách Líšně

Vzdělávací cíle:

a) kognitivní cíl:

Žák vysvětlí důležité události, které se odehrály v Líšni.

Žák zná a vyjmenuje významné památky, které se na tomto území nachází.

b) psychomotorický cíl:

Žák vlastními slovy popíše znak Líšně.

Žák vyplní pracovní list.

Žák diskutuje o probíraném učivu.

c) afektivní cíl:

Žák si uvědomí bohatou historii a tradici Líšně.

Doba trvání hodiny: 45 minut

Hodnoty a pojmy: Staré zámky, hradiště, zámek, kostel, muzeum, palírna, tvrz, klášter, kaple

Metody a formy: frontální výuka, dialog, monolog, práce s pracovním listem

Pomůcky: psací potřeby, pracovní list, interaktivní učebna

Struktura hodiny:

1) Zahájení hodiny:

- pozdrav
- zápis do třídní knihy
- seznámení žáků s tématem a cílem hodiny
- zjišťování znalostí o dané problematice formou otázek
- rozdání pracovních listů
- cca 5 min

2) Motivace:

- žákům bude přehrána videokazeta o Líšni
- cca 10 min

3) Výklad:

- prezentace nového učiva – výklad s doprovodem prezentace v power pointu
- během výkladu si žáci vyplní pracovní list, který jim bude sloužit zároveň jako zápis
- cca 15 min

Dějiny Líšně

Líšeň je čtvrtou největší městskou částí města Brna. V letech 1975–1985 zde probíhala výstavba sídliště, které Líšeň rozdělilo na starou část tvořenou zejména rodinnými domy a novou část s panelovou zástavbou. V roce 2012 zde žilo celkem 26 661 obyvatel. Název Líšně je odvozen od přídavného jména léščen, tedy lískový, což znamená háj či porost.

Za nejvýznamnější rysy obce je považováno nejen její jméno, ale také znak a vlajka. Znak Líšně můžeme popsat jako červený štít, na kterém je umístěn zlatý vinný lis s podloženými zelenými hrozny. Oficiální popis vlajky mluví o červeném poli, kde je uprostřed žlutý vinařský lis se dvěma zelenými hrozny.

Archeologické vykopávky prokázaly, že území Líšně bylo osídleno již v mladší době kamenné, tedy před 40 000 až 8 000 let př. n. l. Nejvíce vykopávek zde však bylo objeveno z doby slovanské na Starých zámčích. Staré zámky byly rozsáhlé opevněné hradiště, vybudované v 7. až 9. st. První osobou, která začala odkrývací práce v této lokalitě, byl JUDr. Martin Kříž. Přestože vystudoval práva, proslavil se tento líšeňský rodák, zejména jako amatérský archeolog, který již jako student strávil dva dny výzkumem na dně propasti Macocha.

První zaručená písemná zpráva o Líšni pochází z roku 1306. Od té doby vlastnilo Líšeň mnoho držitelů. Byl jím brněnský měšťan mincmistr Arnold Krumbacher, který založil kapli a oltář Jedenácti panen v kostele sv. Jakuba v Brně. Za husitských a česko-uherských válek byla ves značně poničena. V roce 1475 připadla Líšeň Tobiášovi Černohorskému z Boskovic, neblaze proslulému veliteli Matyášovy Černé roty.

Významným mezníkem ve vývoji vsi byl rok 1558, kdy ji Ferdinand I. povýšil na městečko. Tímto činem získala Líšeň značná privilegia jako byl znak a právo pořádat trhy. Až do roku 1714 se majitelé často střídali. Z těch významnějších uvedu rod Vojkoviců, kteří Líšeň drželi od roku 1562. Tito majitelé založili pilu, rybník pod Hádkem, líšeňský pivovar atd.

Rok 1714 znamenal pro Líšeň velkou změnu. Jejím vlastníkem se stal Jan Kryštof z Freienfelsu. Tento rod držel líšeňské panství až do roku 1819. Poté připadl všem majetek Freienfelsů hraběti Eduardu Belcredimu, jehož nástupci Líšeň drželi až do roku 1945. Tedy do té doby než Líšeň stala součástí městského obvodu Brna.

Historický okamžik pro městys Líšeň představoval rok 1905, kdy došlo k jejímu propojení s Brnem místní dráhou, takzvanou „Karolínkou“. Poté v Líšni začal čilý stavební ruch, který pozastavila 1. sv. válka, do které narukovala většina mužského obyvatelstva. Za 2. sv. války byla v blízkosti Líšně postavena továrna na zbrojní průmysl, ve které našlo mnoho líšeňských občanů zaměstnání. Po válce byla

trať Karolínky elektrifikována a do Líšně začala jezdit tramvaj. Konečná stanice se nacházela v místech dnešního Technického muzea.

Od 50. let bylo území staré Líšně postupně plynofikováno, byl zde zaveden městský vodovod, veřejné osvětlení a některé ulice byly odkanalizovány. V průběhu let 1975-1985 došlo k výstavbě sídliště a Líšeň tak byla rozdělena na novou a starou část.

Významné památky

Zámek Belcredi

Původní podoba zámku byla tvrz, ale o jejím založení není přesný údaj. Ve 20. letech 18. století nechal Johan Kryštof z Freienfelsu vybudovat na jejím místě barokní zámek. Jako první byl stavěn velký sál, na jehož podlahu byla položena dvoubarevná šachovnicová dlažba. Stěny byly vymalovány freskami znázorňující trůní síň, v jejímž čele sedí král Karel IV. a dvořany. V roce 1722 došlo ke stavbě dvou křídel zámku.

V tomto období byl také založen zámecký park, v jehož středu stál a dodnes stojí červený dub. Do roku 1819 byla postavena zámecká kaple Panny Marie Vítězné, kamenné schodiště osázené sochami a několik pokojů v křídlech.

Za působení rodu Belcrediů byla v zámku postavena knihovna a upravena jeho fasáda do dnešní klasicistní podoby. Také park byl upraven na dvě rozdílné části, na francouzskou s kaštanovými alejemi a anglický park s křovinatými porosty.

Kostel sv. Jiljí

Původně románský kostel na náměstí Karla IV. v Líšni nechal zbudovat Gerhard ze Zbraslavi v průběhu 2. čtvrtiny 13. století, který ho zasvětil sv. Jiljímu. Od té doby prošel kostel mnohými stavebními úpravami. Gotická přestavba kostela proběhla v průběhu 14. století. V tomto období vznikla také kostelní věž. Dalšími úpravami kostel prošel za Hynka Bořity z Budče v letech 1609 až 1614, kdy došlo k jeho prodloužení. O působení tohoto rodu na území Líšně svědčí znak Hynkovi manželky, který je vytesán v kameni na schodech na kůr a deska s jejich erbem v jižní části. Oba dva také věnovali kostelu křtitelnicí s figurou sv. Jana Křtitele.

Za Johana Kryštofa z Freienfelsu byly do kostela vneseny barokní prvky.

V 18. století byl kostel poškozen požárem, který nejvíce zasáhl střechu a věž s velkou barokní bání. K hlavní přestavbě došlo v roce 1895, kdy byla stavba směrem k východu prodloužena na dvojnásobnou délku.

Kaple Panny Marie

V roce 1630 ji nechala zbudovat Alžběta Pergová z Pergu na Kostelíčku. Tímto skutkem chtěla poděkovat za uzdravení svého slepého syna, který údajně začal znovu vidět. Mše svaté zde byly konány každou sobotu a poutě zejména na svátek Panny Marie, tedy 2. července. V tento den sloužilo mše v kapli až 21 kněží, což svědčí o velké návštěvnosti poutníků. V roce 1673 kapli zdobily tři stříbrné lampy, dva stříbrné pozlacené kalichy, koruna Panny Marie osázená drahými kameny a různé cenné dary od poutníků. Za Josefa II. byla kaple zrušena a v roce 1785 zbourána.

Díky iniciativě líšeňského faráře Metoděje Hoška a příspěvku obce byla kaple obnovena. Kolem kaple byl vysázen třešňový sad, na který se zejména v květnu, tedy v období květenství, jezdilo dívat mnoho lidí z Brna a okolí.

- 4) **Žáci vyplní třetí úkol v pracovním listu (cca 5 min)**
- 5) **Zpětná vazba pomocí kontroly pracovních listů (cca 8min)**
- 6) **Zhodnocení práce žáků a rozloučení (cca 2 min)**

PRACOVNÍ LIST - Významné mezníky v dějinách Líšně

1) Doplňte správnou odpověď:

Líšeň je _____ největší městskou částí města Brna. V letech 1975 až 1985 zde probíhala výstavba sídliště, které Líšeň rozdělilo na _____ část tvořenou zejména rodinnými domy a _____ část s panelovou zástavbou. V roce 2012 zde žilo celkem 26 661 obyvatel. Název Líšně je odvozen od přídavného jména lésčen, tedy _____, což znamená háj či porost.

Za nejvýznamnější rysy obce je považováno nejen její jméno, ale také její _____ a _____. Znak Líšně můžeme popsat jako _____ štít, na kterém je umístěn zlatý vinný lis s podloženými zelenými hrozny. Oficiální popis vlajky mluví o červeném listu, kde je uprostřed žlutý vinařský s dvěma zelenými hrozny.

Archeologické vykopávky prokázaly, že bylo území Líšně osídleno již v _____ tedy před 40 000 až 8 000 let př. n. l. Nejvíce vykopávek zde však bylo objeveno z doby _____ na Starých zámcích. Staré zámky byly rozsáhlé opevněné _____, vybudované v 7. až 9. st. První osobou, která začala odkrývací práce v této lokalitě, byl JUDr. _____. Přestože vystudoval práva, proslavil se tento líšeňský rodák, zejména jako amatérský archeolog, který již jako student strávil dva dny výzkumem na dně propasti _____.

První zaručená písemná zpráva o Líšni pochází z roku _____. Od té doby vystřídal Líšeň mnoho držitelů. Byl jím brněnský měšťan mincmistr Arnold Krumbacher, který založil kapli a oltář Jedenácti panen v kostele _____ v Brně. Za husitských a česko-uherských válek byla ves značně poničena. V roce 1475 připadla Líšeň Tobiáši Černohorskému z Boskovic, neblaze proslulému veliteli Matyášovy Černé roty.

Významným mezníkem ve vývoji vsi byl rok _____, kdy ji _____ povýšil na městečko. Tímto činem získala Líšeň značná privilegia jako byl znak a právo _____. Až do roku 1714 se majitelé často střídali. Z těch významnějších uvedu rod Vojkoviců, kteří Líšeň drželi od roku 1562. Tito majitelé založili pilu, rybník pod Hádkem, líšeňský pivovar atd.

Rok 1714 znamenal pro Líšeň velkou změnu. Jejím vlastníkem se stal Jan Kryštof z Freienfelsu. Tento rod držel líšeňské panství až do roku 1819. Poté připadl všem majetek Freienfelsů hraběti _____, jehož nástupci Líšeň drželi až do roku 1945. Tedy do té doby než Líšeň stala součástí městského obvodu Brna.

Historický okamžik pro městyš Líšeň představoval rok 1905, kdy došlo k jejímu propojení s Brnem místní dráhou, takzvanou _____. Poté v Líšni začal čilý stavební ruch, který pozastavila 1. sv. válka, do které narukovala většina mužského obyvatelstva. Za 2. sv. války byla v blízkosti Líšně postavena továrna na _____, ve které našlo mnoho líšeňských občanů zaměstnání. Po válce byla trať Karolínky elektrifikována a do Líšně začala jezdit _____. Konečná stanice se nacházela v místech dnešního Technického muzea v Líšni.

Od 50. let bylo území staré Líšně postupně plynofikováno, byl zde zaveden městský vodovod, veřejné osvětlení a některé ulice byly odkanalizovány.

2) Vlastními slovy odpovězte na následující otázky (minimálně 5 vět):

a) Popište starou Líšeň z vašeho pohledu:

b) Jaká zajímavá místa jste v Líšni navštívili nebo znáte:

2. Prohlídka muzea dopravy

Téma: Prohlídka technického muzea městské dopravy v Brně-Líšni

Cíle: Žáci se seznámí s vývojem dopravy na území našeho státu. Žáci vyjmenují typy dopravních prostředků, které jsou v muzeu vystaveny. Žáci získají nové informace o vystavených exponátech. Žáci si uvědomí jakou tradici má na našem území doprava.

Časová dotace: 60 min

Depozitář městské hromadné dopravy je umístěn v prostoru bývalého nádraží místní líšeňské dráhy. Základ sbírky tvoří dvanáct historických tramvají, které byly převzaty od Dopravního podniku města Brna v roce 1971. Postupně se kolekce rozrostla na zhruba 60 vozidel. Většina z nich byla zrenovována a je tedy v provozuschopném stavu.

Prohlídka muzea žáky seznámí s nejrozličnějšími technickými a provozními řešeními od počátků městské dopravy až do současnosti. Kromě úplné řady brněnských tramvají jsou zde k vidění i další tramvaje z různých měst bývalého Československa.

V roce 2004 byla sbírka autobusů a trolejbusů z technického muzea v Líšni přemístěna do prostorů bývalých kasáren v Řečkovících. Tam jsou vystavovány pouze příležitostně při dnech otevřených dveří.

Prohlídka trvá necelou hodinu a návštěvníkům je k dispozici průvodce, který je seznamuje s vystavenými exponáty.

3. Beseda s majitelem zámku

Téma: Beseda s PhDr. Ludvíkem Belcredim

Cíle: Žáci se seznámí s majitelem zámku, jehož prostřednictvím získají zajímavé informace o tomto historickém objektu a významných členech jeho rodu. Žáci poznají tuto osobnost i jako autora knihy *1000 let rodu Belcredi* a jako spoluautora díla *Svatý Jan to vše viděl*. Žáci si uvědomí náročnost získání všech potřebných zdrojů k napsání kvalitní knihy.

Časová dotace: 45 minut

Pomůcky: knihy - *1000 let rodu Belcredi, Svatý Jan to vše viděl*

Struktura hodiny:

- 1) **Zahájení hodiny, představení žákům osobnost PhDr. Ludvíka Belcrediho**
- 2) **Beseda**

PhDr. Ludvík Belcredi žáky seznámí s historií zámku, s významnými představiteli rodu a s dalšími zajímavými skutečnostmi. Žáci se v průběhu výkladu budou hlásit a ptát se na věci, které je budou zajímat. V druhé části hodiny se bude přednášející věnovat již zmíněným knihám, které mezitím budou kolovat po třídě. Zaměří se zejména na problematiku shromažďování potřebných údajů k napsání kvalitní knihy a na zajímavé události, které se v kronikách dočetl. Opět zde budou mít žáci dostatek prostoru pro dotazy.

- 3) **Poděkování a rozloučení se s přednášejícím**

Závěr

Záměrem mé diplomové práce bylo zachytit dějiny Líšně od jejích počátků až do současnosti v kontextu historických událostí v zemi. V první části jsem se zaměřila na pravěké osídlení a nálezy na tomto území, dále pak na historii líšeňského panství a konec kapitoly tvoří údaje o 1. sv. válce. Území Líšně bylo osídleno již v mladší době kamenné. Nejvíce nálezů zde ale bylo nalezeno v době slovanského osídlení. V tomto kontextu se v práci zmiňuji o amatérském archeologovi JUDr. Martinu Křížovi, který zde zahájil první vykopávky.

První zmínka o Líšni pochází z roku 1261 a je spojena s broumovským kastelánem Smilem ze Střilek, který založil Vizovický klášter. Do roku 1714 mělo Líšeň v držení mnoho majitelů. Mezi významnější patřil rod Kunštátů, který vlastnil Líšeň od zániku Vizovického kláštera, ke kterému došlo v roce 1483, až do roku 1531. Líšeň pak připadla ve prospěch Vojkovců, kteří na tomto území vybudovali tvrz, pivovar se sladovnou, mlýn, vinohrady, pilu, rybník atd. Dalším významným majitelem líšeňského panství byl Hynek Bořita z Budče, na jehož žádost udělil v roce 1617 král Matyáš Líšni tři výroční a dva týdenní trhy. Zlom představoval rok 1714, kdy byla Líšeň vložena do desek svobodnému pánu Johanu Kryštofu z Freienfelsu na Tvarožné, v jehož rodu zůstalo panství 100 let. Rod Freienfelsů vymřel po meči a dědicem byl ustanoven Eduard Belcredi. Členové rodu Belcredi mají v Líšni stále své místo. Jsou majiteli líšeňského zámku, ve kterém zbudovali také hotel a restauraci, dále vlastní přilehlý park i stáje, pilu a také jsou autory významných knih zabývajících se tématy spojené s Líšní. Poslední část první kapitoly je věnována životu v Líšni během 1. sv. války, do které narukovalo 1120 mužů.

Druhá část je zaměřena na meziválečné období, ve kterém se líšeňští občané vyrovnávali s následky války. V oblasti stavebního ruchu v Líšni došlo k zavedení elektrického vedení, bylo vydlážděno náměstí od radnice až po kostel a v neposlední řadě byla vybudována měšťanská škola. Také v hromadné dopravě došlo k zásadním změnám. Jelikož nebyla vlaková trať za války udržována, byla zavedena pravidelná autobusová doprava a od roku 1927 i noční linka. Vývoj Líšně byl v tomto období ovlivněn zejména vysokou mírou nezaměstnanosti, která se výrazně odrazila na fungování nejen Líšně.

Třetí část obsahuje události, které v Líšni probíhaly během 2. sv. války.

V roce 1942 žilo v Líšni 8450 lidí. Tento počet byl doposud nejvyšší v celé její historii a důvodem bylo zřízení továrny na letecké motory v jejím katastru. Stejně jako v průběhu 1. sv. války zůstával i během této problém se zásobováním. Byl zaveden lístkový systém nejen na potraviny. Novinkou oproti předchozí válce bylo nařízení o zatemňování oken. V průběhu tohoto období došlo k postavení elektrické dráhy ke Stránské skále a posléze až do Líšně. V roce 1944 došlo k připojení Líšně k Brnu, čímž byla zrušena její samospráva. K osvobození Líšně Rudou armádou došlo dne 25. dubna 1945.

Čtvrtá část je věnována poválečnému vývoji Líšně až do roku 1965. Po ukončení války čekala líšeňské občany mnoho práce s odklizením sutin a opravami domů. Hospodářský vývoj byl silně ovlivněn politickou situací v zemi a po nastolení komunistického režimu došlo k likvidaci soukromého sektoru.

Pátá část se zabývá obdobím let 1965 až 1989, ve kterém došlo v Líšni zejména ke stavebnímu rozmachu. Došlo k rozšíření vodovodní sítě, na kterou bylo napojeno téměř 2/3 domácností, v Mariánském údolí vznikly tři vodní rekreační nádrže a na nám. Karla IV. byla postavena samoobsluha. Největší změnu představovala výstavba sídliště, která rozdělila Líšeň na starou a novou část.

Poslední kapitola zabývající se dějinami Líšně je tvořena těmi nejaktuálnějšími informacemi o této městské části. V tomto období došlo k vybudování telefonní sítě, na ZŠ Holzova byl otevřen nový plavecký bazén a díky výstavbě sídliště se zvětšil počet obchodů a služeb.

Závěr mé diplomové práce je tvořen kapitolou o využití poznatků o dějinách městské části Brno-Líšeň pro pedagogickou praxi. Vytvořila jsem tři vyučovací hodiny pro žáky osmých tříd. První vyučovací hodina je zaměřena na výklad o dějinách Líšně a jejich významných památkách. Druhou částí je prohlídka muzea dopravy v Líšni, která mapuje vývoj hromadné dopravy nejen na jejím území, ale i v celé zemi. Třetí hodinu tvoří beseda s pamětníkem PhDr. Ludvíkem Belcredim, který je majitelem líšeňského zámku a také autorem publikací o Líšni.

Nejdůležitějšími zdroji informací pro mě byly zejména kroniky, které jsou uloženy v Archivu města Brna a na radnici městské části Brno-Líšeň. Podstatné údaje o vývoji v Líšni jsem čerpala také z publikací *Ves Leštno za městečko vysazovati ráčíme* a *Svatý Jan to vše viděl*. K popisu dějin naší země jsem nejvíce

využila knihy *Dějiny českých zemí II.*, *Dějiny země koruny české II.* a *Nástin českých dějin 20. století*.

Cílem mé diplomové práce bylo zachytit a popsat vývoj dějin v Líšni tak, aby vznikl ucelený obraz o dané problematice. Věřím, že díky množství zpracovaných publikací a dalších materiálů se mi toho podařilo dosáhnout.

Městská část Brno-Líšeň má velmi bohatou tradici a zvyky, které se i v dnešní době hojně udržují. Zároveň věřím, že si Líšeň i nadále ponechá svůj osobitý ráz.

Seznam literatury a pramenů

Prameny

Archiv města Brna, *fond A 31*, Autodoprava 1925–1943, fasc.č. 226 (krabice 14), inv.č. 319.

Archiv města Brna, *fond A 31*, Četnictvo, Policie 1919–1939, fasc.č. 452 (krabice 24), inv.č. 545.

Archiv města Brna, *fond A 31*, Kulturní záležitosti 1919–1943, fasc.č. 347 (krabice 20), inv.č. 440.

Archiv města Brna, *fond A 31*, Sčítání lidu 1930, fasc.č. 26 (krabice 2), inv.č. 119.

Archiv města Brna, *fond A 31*, Seznam dětí stravovaných polévkou 1933/34, fasc.č. 291 (krabice 18), inv.č. 384.

Archiv města Brna, *fond A 31*, Sokol 1895–1934, fasc.č. 344 (krabice 20), inv.č. 437.

Archiv města Brna, *fond A 31*, Vánoční strom 1927–1938, fasc.č. 359 (krabice 20), inv.č. 452.

Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně.

Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně II.

Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha městečka Líšně IV.

Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha XIII.

Archiv města Brna, *fond B 38*, Pamětní kniha ONV XII. v Brně-Líšni.

Archiv města Brna, *fond M 118*, Kronika měšťanské školy v Líšni.

Školní kronika chlapecké školy v Líšni.

Úřad městské části Brno- Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšně.

Úřad městské části Brno- Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšně 2003.

Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšně 2004.

Úřad městské části Brno-Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšně 2005.

Úřad městské části Brno- Líšeň, Jírova 2, Kronika městské části Brna-Líšně 2006.

ZŠ Holzova 1, Školní kronika chlapecké školy v Líšni.

Literatura

BARTOŠ, JOSEF-SCHULZ, JINDŘICH-TRAPL, MILOŠ. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*. svazek 10. Ostrava: Profil, 1986.

BELCREDI, JIŘINA-BELCREDI, LUDVÍK. *Svatý Jan to vše viděl*. Brno: Jiřina a Ludvík Belcredi, 2006, ISBN 980-239-7591-9.

BELCREDI, LUDVÍK: *1000 let rodu Belcredi*. Brno: Ludvík Belcredi, 2010, ISBN 978-80-254-7089-3.

BĚLINA, PAVEL a kol. *Dějiny zemí koruny české II*. Praha: Paseka, 1993, ISBN 80-7185-504-9.

BOROVÍČKA, FRANTIŠEK. *Katalog jubilejní živnostensko-hospodářské výstavy v Líšni-Živnostenská škola pokračovací v Líšni*. Brno: Obchodní gremium, 1938.

ENDLER, JIŘÍ. *Příběhy brněnských hřbitovů*. Brno: Šimon Ryšavý, 2010, ISBN 978-80-7354-078-9.

FIDLER, JIŘÍ. *Okupace Československa 21. 8. 1968, Bratrská agrese*. Praha: Havran, 2003, ISBN 80-86515-35-4.

FIŠER RUDOLF-HARNA JOSEF. *Dějiny českých zemí II*. Praha: Fortuna, 1998, ISBN 80-7168-521-6.

FLODROVÁ, MILENA. *Brno v proměnnách času*. Brno: Š. Ryšavý, 2007, ISBN 80-86137-79-1.

KRAFL PAVEL-ALTMAN KAREL. *Ves Leštno za městečko vysazovali ráčíme*. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno-Líšeň, 2009, ISBN 978-80-254-4860-1.

MORÁVEK, JIŘÍ a kol. *120 let městské hromadné dopravy v Brně*. Brno: Dopravní podnik města Brna, 1989.

PASÁK, TOMÁŠ. *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945*. Praha: Práh, 1999, ISBN 80-7252-017-2.

RAJLICH, JIŘÍ. *Mustangy nad Protektorátem*. Praha: Publishing House, 1997, ISBN 80-902238-1-8.

TRÁVNÍČEK, JOSEF a kol. *Národopisný soubor Líšňáci*. Brno: Národopisný soubor Líšňáci, 2005.

USTOHAL, VLADIMÍR-KOPECKÝ, JOSEF. *Šlapanice a okolí 1939-1945 okupace a osvobození*. Šlapanice: Občanské sdružení, 2005, ISBN 80-239-4516-5.

VACULÍK, JAROSLAV-ČAPKA, FRANTIŠEK. *Nástin českých dějin 20. století*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 1999, ISBN 80-210-2167-5.

VAŠEK, FRANTIŠEK-ŠTĚPÁNEK, ZDENĚK. *První a druhé stanné právo na Moravě (1941-1942)*. Brno: Šimon Ryšavý, 2002, ISBN 80-86137-64-3.

VYKOUPILO, LIBOR-MITÁČEK JIŘÍ. *Morava v boji proti fašismu*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2008, ISBN 978-80-7028-317-2.

DENNÍ TISK

BELCREDI, JIŘINA, Události roku 2007, *Líšeňské noviny*, roč. 17/2007, číslo 7(červenec, srpen).

GUSTA, LADISLAV, Proměna Charlie centra, *Líšeňské noviny*, roč. 14/2004, číslo 2(únor).

JANIŠTÍN, JIŘÍ, Dokončení kanalizace v Líšni, *Líšeňské noviny*, roč. 14/2005, číslo 11(listopad).

JANIŠTÍN, JIŘÍ, Regenerace obecních panelových domů v Brně-Líšni, *Líšeňské noviny*, roč. 15/2005, číslo 5(květen).

JANIŠTÍN, JIŘÍ, Změna ve vedení radnice, *Líšeňské noviny*, roč. 18/2008, číslo 5(květen)

MELICHAR, JAN, Nové víceúčelové sportovní hřiště v Lišni, *Líšeňské noviny*, roč. 19/2009, číslo 7-8 (červenec, srpen).

Portal vlisni. cz, Proběhl festival Líšeň o sobě, *Líšeňské noviny*, roč. 21/2011, číslo 7 (červenec, srpen).

ŠTEFAN, BŘETISLAV, Řešíme parkování v Lišni, *Líšeňské noviny*, roč. 21/2011, číslo 9 (září).

WEBOVÉ STRÁNKY

<http://www.bрно-lisen.cz/zakladni-udaje-o-lisni/t1127>

<http://www.bрно-lisen.cz/zamek-belcredi-v-lisni/t1158>

<http://www.mojebрно.wz.cz/inka--brno-dalsi-zajimavosti-marianske-udoli.html>

http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=12174

<http://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/vaclav-klaus/zivotopis.shtml>

Seznam příloh

Příloha 1 - Znak a vlajka Líšně

Příloha 2 - Mapa Líšně z roku 1946

Příloha 3 - Současná turistická mapa s detailem Líšně

Příloha 4 - Náměstí Karla IV. s kostelem sv. Jiljí kolem roku 1910

Příloha 5 - Zámek Belcredi

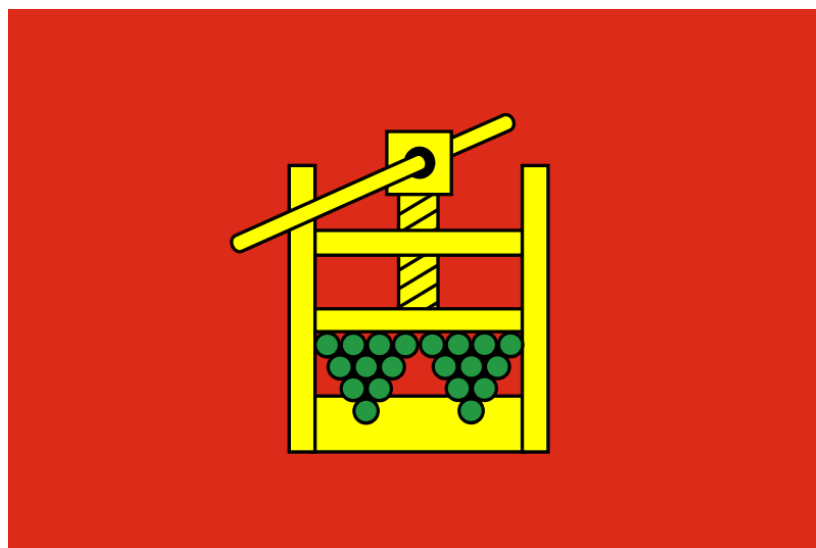
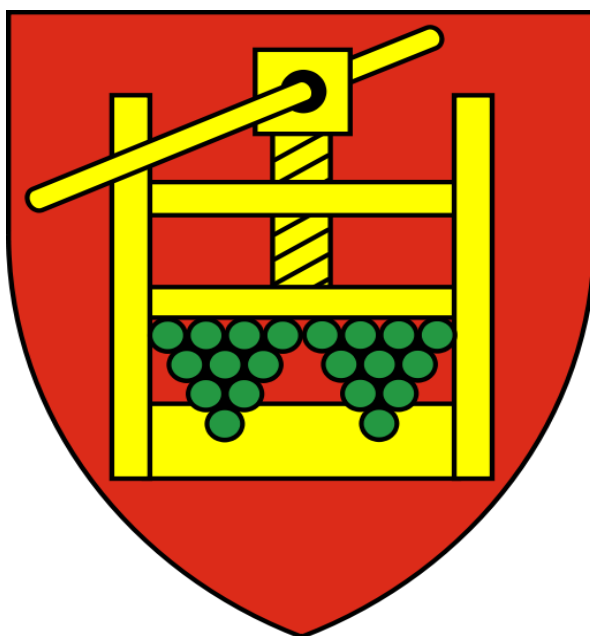
Příloha 6 - Pamětní deska z rodného domu JUDr. Martina Kříže

Příloha 7 - ZŠ Pohankova v současnosti

Příloha 8 - ZŠ Holzova v současnosti

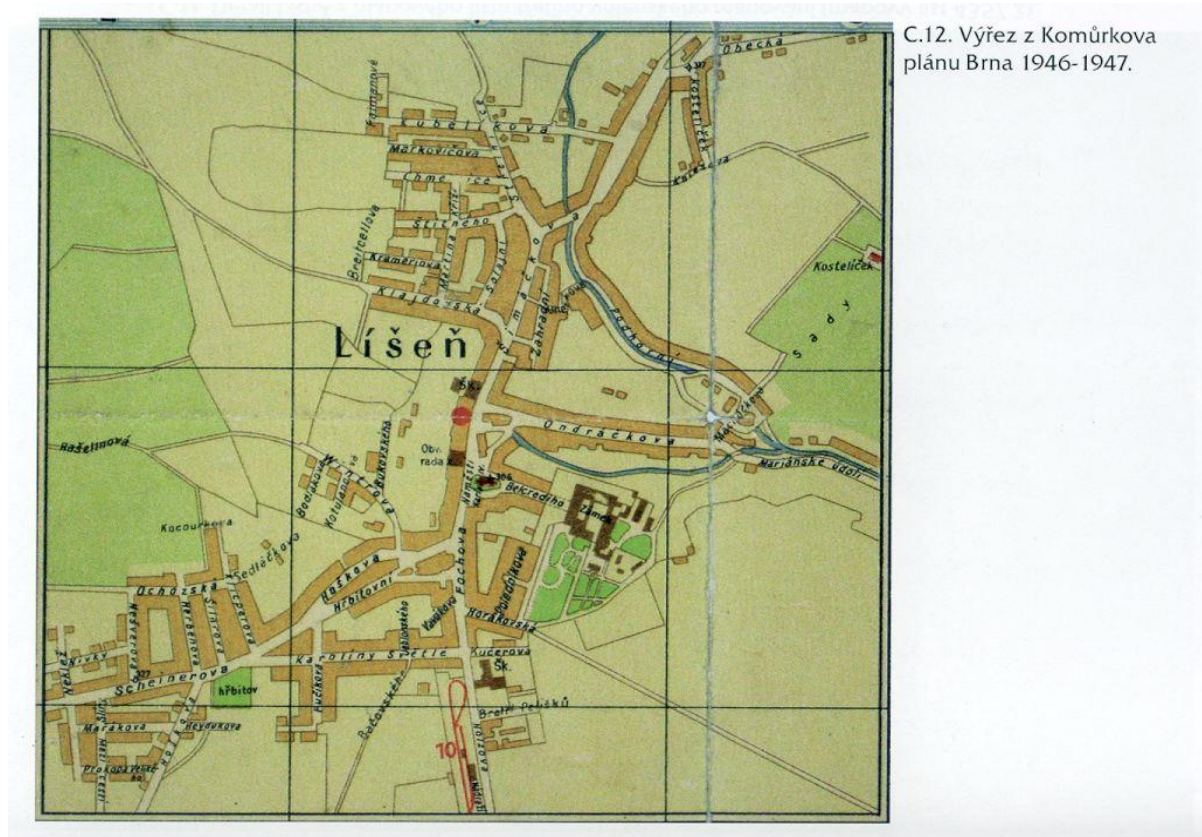
PŘÍLOHY

Příloha 1 - Znak a vlajka Líšně

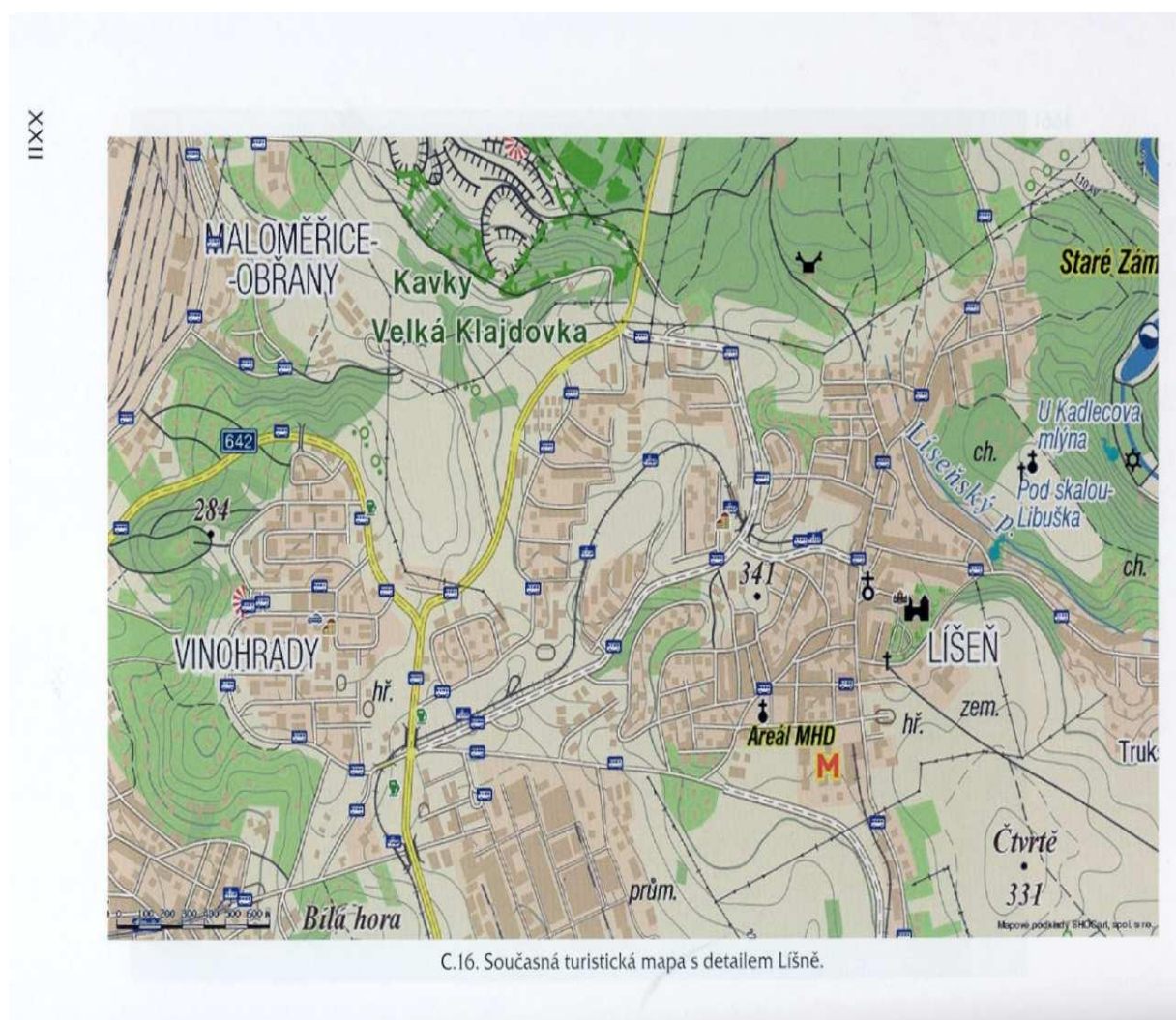
(Zdroj - KRAFL PAVEL-ALTMAN KAREL. Ves Lešno za městečko vysazovati ráčíme. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno - Líšeň, 2009.)

Příloha 2 - Mapa Líšně z roku 1946

(Zdroj - KRAFL PAVEL-ALTMAN KAREL. Ves Lešno za městečko vysazovati ráčíme. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno - Líšeň, 2009.)

Příloha 3 - Současná turistická mapa s detailem Líšně

(Zdroj - KRAFL PAVEL-ALTMAN KAREL. Ves Leštno za městečko vysazovati ráčíme. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno-Líšeň, 2009.)

Příloha 4 - Náměstí Karla IV. s kostelem sv. Jiljí kolem roku 1910

E.3. Náměstí Karla IV. s kostelem sv. Jiljí, kolem roku 1910.

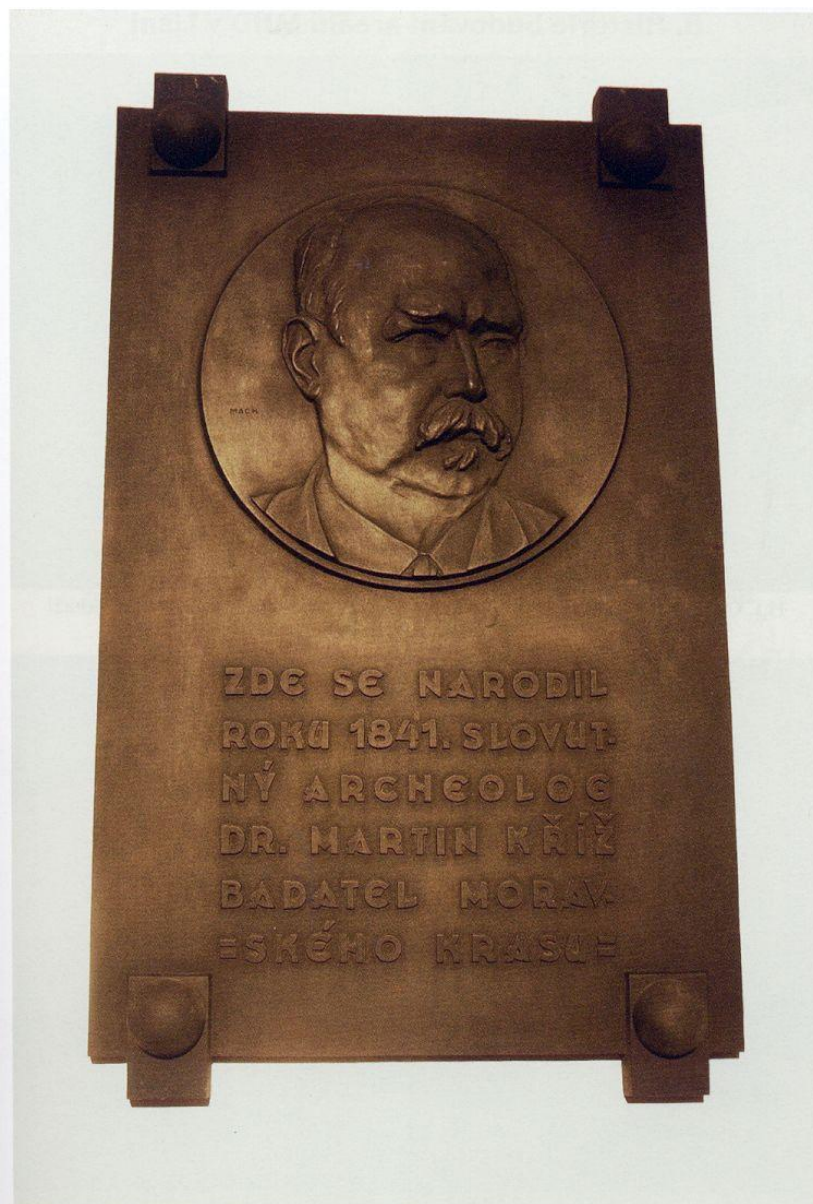
(Zdroj - KRAFL PAVEL-ALTMAN KAREL. *Ves Lešno za městečko vysazovati ráčíme*. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno-Líšeň, 2009.)

Příloha 5 - Zámek Belcredi

<http://www.brno-lisen.cz/zamek-belcredi-v-lisni/t1158> (15. 3. 2012)

Příloha 6 - Pamětní deska z rodného domu JUDr. Martina Kříže

G.13. Pamětní deska z rodného domu JUDr. Martina Kříže - Václav Hynek Mach.
Dnes umístěna ve foyer líšeňského Dělnického domu.

(Zdroj - KRAFL PAVEL-ALTMAN KAREL. *Ves Leštno za městečko vysazovati ráčíme*. Brno: Statutární město Brno, městská část Brno-Líšeň, 2009.)

Příloha 7 - ZŠ Pohankova v současnosti

[http://www.zsholzova.cz/foto_zobraz.php?g=fotogalerie_Pohankova&f=Pohankova_vstup2.jpg&b=fo](http://www.zsholzova.cz/foto_zobraz.php?g=fotogalerie_Pohankova&f=Pohankova_vstup2.jpg&b=foto_Pohankova.php&m=foto)
to_Pohankova.php&m=foto (15. 3. 2012)

Příloha 8 - ZŠ Holzova v současnosti

http://www.zsholzova.cz/foto_zobraz.php?g=fotogalerie_skola&f=foto_skola_2.jpg&b=foto_skola.php&m=foto (15. 3. 2013)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Marie Lukešová
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2013
Název práce:	Dějiny městské části Brno-Líšeň
Název v angličtině:	History of the city district Brno-Lisen
Anotace práce:	Práce popisuje dějiny městské části Brno-Líšeň v jednotlivých historických etapách. Tedy od pravěkého osídlení tohoto území až po rok 2013. Dále obsahuje informace o významných osobnostech, památkách a tradicích, které jsou spjaté s Lísni.
Klíčová slova:	Dějiny Lísně, městská část, památky, líšeňští rodáci, školství, hospodářský vývoj
Anotace v angličtině:	This thesis describes the history of the city district Brno-Lisen in different historical periods. Since a prehistoric settlement of this area up to a 2013. It also includes information about personalities, monuments and traditions which are associated with the Lisen.
Klíčová slova v angličtině:	The history of Lisen, city district, sights, natives of Lisen, education, economic development

Přílohy vázané v práci:	Příloha 1 - Znak a vlajka Líšně Příloha 2 - Mapa Líšně z roku 1946 Příloha 3 - Současná turistická mapa s detailem Líšně Příloha 4 - Náměstí Karla IV. s kostelem sv. Jiljí kolem roku 1910 Příloha 5 - Zámek Belcredi Příloha 6 - Pamětní deska z rodného domu JUDr. Martina Kříže Příloha 7 - ZŠ Pohankova v současnosti Příloha 8 - ZŠ Holzova v současnosti
Rozsah práce:	81 stran
Jazyk práce:	český